

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Diplomová práce

DĚJINY VZDĚLÁVÁNÍ
V KYNŠPERKU NAD OHŘÍ
V LETECH 1945–1989

Vedoucí práce: doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Autor práce: Bc. Karel Lhotka

Studijní obor: Navazující pedagogika volného času, kombinovaná forma

Ročník: 2.

2020

Diplomová práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 30. 6. 2020

.....

„Děkuji vedoucímu práce panu doc. ThDr. Rudolfu Svobodovi, Th.D. za cenné rady, připomínky, metodické vedení mé práce a čas, který mi během psaní práce věnoval. Děkuji také paní Mgr. Evě Fréharové za rady, nasměrování a pomoc při pátrání v archivech.“

Obsah

Úvod	5
1. České školství po roce 1945.....	7
2. Město Kynšperk v historicko-politických souvislostech.....	13
3. Stručně k dějinám vzdělávání v Kynšperku nad Ohří před rokem 1945.....	19
4. Dějiny vzdělávání Kynšperku nad Ohří v letech 1945-1989	24
4.1. Školy v Kynšperku v letech 1945 až 1953	24
4.2. Osmiletá střední škola 1953 až 1964	34
4.3. 1.základní škola 1964 až 1989	43
4.4. 2.základní škola 1964 až 1989	58
4.5. Základní umělecká škola	66
4.6. Zvláštní škola.....	72
Závěr.....	80
Seznam použitých zdrojů.....	83
Seznam zkratk.....	88
Abstrakt	90
Abstract.....	91

Úvod

Ve své diplomové práci se budu zabývat dějinami vzdělávání v Kynšperku nad Ohří mezi léty 1945-1989. Budu popisovat významné události a změny, kterými si kynšperské školství prošlo od konce druhé světové války do sametové revoluce v roce 1989. Z Kynšperka na Ohří pocházím a navštěvoval jsem zdejší základní školu, a proto jsem si kynšperské školství vybral jako cíl své diplomové práce.

Cílem této diplomové práce je přiblížit vývoj vzdělávání v Kynšperku nad Ohří, kde se po válce budovalo kompletně nové školství, protože z Kynšperka postupně odešlo původní německé obyvatelstvo, jež bylo nahrazeno lidmi z vnitrozemí Československa a reemigranty, kteří se vrátili ze zahraničí, kde žili po generace. Veškeré informace budu zpracovávat metodou přímou a komparativní, neboť ve městě byla po roce 1945 většinou více než jedna základní škola.

Při zpracování tématu byl velmi důležitý kritický pohled na prameny, ze kterých jsem čerpal, snažil jsem se odpoutat se od nánosu ideologií, které je provázely. Zejména se jednalo o kroniky psané v padesátých a sedmdesátých letech 20. století. A to je jeden z důvodů strohosti mého textu, kdy se snažím eliminovat jakékoliv zdání zaujatosti. Z místních pramenů mi nejvíc informací poskytly kroniky místních škol.

Jednalo se o tři kroniky uložené v Státním okresním archivu Sokolov se sídlem v Jindřichovicích, a to kroniku Obecné a měštanské školy (Kronika školy 1946-1953), kroniku Základní školy (Kronika školy 1945-1964), a kroniku Zvláštní školy (Kronika školy 1954-1974). Dále čtyř školních kronik uložených v archivu základní školy v Kynšperku nad Ohří. Jedná se o kroniky I. ZDŠ 1964-1976 a 1976-1995, II. ZDŠ 1964-1974 a 1974-2002. Archiv ZUŠ v Kynšperku mi poskytl kroniku LŠU 1972-1990.

Zásadní informace o městě mi poskytly dvě knihy. 740 let města Kynšperka nad Ohří z roku 1972 vydaná MěNV Kynšperk nad Ohří a německá kniha z roku 1975 Königsberg a. d. Eger: Geschichte, Menschen und Schicksal dieser deutschen Stadt und der umliegenden Orte im Sudetenland vydaná Sudetoněmeckým krajanským sdružením v roce 1975 ke 30. výročí vysídlení německého obyvatelstva. Obě knihy doplňovala kapitola „Školství v Kynšperku nad Ohří“ z Vlastivědného sborníku Karlovarska z roku 1958. Kapitulu ve sborníku i první historickou část knihy 740 let města Kynšperka nad

Ohří psal kynšperský učitel, kronikář a historik František Korb, který měl velký dějepisný přehled.

Podpůrnou literaturou mi byly kroniky města Kynšperka mezi léty 1958-1978 a 1979-1989 uložené v Jindřichovickém archivu, ze kterých jsem čerpal upřesňující údaje, pokud tam byly o školství zaznamenány.

Poválečná kynšperská kronika byla bohužel psaná až od roku 1957, tudíž se na informace psané zpětně do tohoto roku nelze plně spolehnout.

Velké množství informací mi poskytli emeritní učitelé kynšperských škol, paní Eva Fréharová, Jiřina Kratochvílová a manželé Olga a Zdeněk Tomešovi, kteří na kynšperských školách učili od padesátých let, do svého penzionování na přelomu milénia.

Dochované prameny určily strukturu méj práce a práci jsem rozdělil do čtyř kapitol.

V první kapitole se zaobírám všeobecně školstvím v republice po roce 1945. Kapitola druhá přibližuje město Kynšperk v historických souvislostech. Třetí kapitolu věnuji dějinám kynšperského vzdělávání před rokem 1945. Kapitola čtvrtá je nejobsáhlejší, tu věnuji jednotlivým školám a základní umělecké škole.

A v závěru práce porovnám jednotlivé školy.

Ve městě existovalo 135 let od roku 1873 střední odborné učiliště, kterému se ve městě neřeklo jinak než „truhlářská škola“. Nepsal jsem o něm, protože v době psaní práce jsem nezískal žádné relevantní zdroje, které by popisovaly dějiny této školy po roce 1945.

1. České školství po roce 1945

V květnu 1945 skončila v Evropě druhá světová válka. Téměř okamžitě začalo docházet k zásadním změnám v tehdejším československém školství.

Školství tvoří významnou kapitolu českých dějin. Dějiny českého školství po druhé světové válce jsou plné významných mezníků a zajímavých historických událostí spjatých zejména se změnami politického uspořádání. Z hlediska legislativy je lze rozdělit do šesti význačných období podle vydaných školských zákonů. V jednotlivých obdobích působily na české školství rozmanité vlivy, školství se rozvíjelo různým tempem a směrem. Jedním z velkých mezníků byl konec druhé světové války. V roce 1945 začala nová etapa rozvoje československého školství. Snahou tehdejších politiků bylo pokračovat v duchu předválečného demokratického období. Po katastrofální situaci, způsobené nacistickou okupací, se jevila jako jediná cesta pomoci československému školství jeho reforma.

Po osvobození v Československu stále trval vzdělávací model z Rakouska-Uherska, který vznikl v roce 1869¹ a mladá republika jej v roce 1918 přijala prakticky beze změn. Model stanovoval osmiletou základní povinnou docházku na obecné škole. Po absolvování jejich pěti let mohl jít student buď na gymnázium nebo reálku anebo na prakticky zaměřenou měšťanskou školu. Gymnázium a reálka byly zakončeny maturitní zkouškou. Maturita na gymnáziu byla podmínkou pro vstup na univerzitu a maturita na reálce pro vstup na technické učení. Tento systém však vedl k tomu, že se již v jedenácti letech dítěte rozhodovalo o svém osudu.

Koncem 20. let se již ve vědecké veřejnosti začaly objevovat názory, že stávající systém školství je nedemokratický a elitářský. Ten, kdo by chtěl dosáhnout kvalitního vzdělání a absolvovat vysokou školu, musel studovat sedm až osm let na střední škole.² Žáci obecných a měšťanských škol neměli šanci dostat se k vyššímu vzdělání.

Po válce měl pokračovat rozvoj vzdělávání v duchu předválečného demokratického období a mělo dojít k vytvoření moderního školního systému.

---

¹ CIGÁNEK, Radim. *Politický zápas o jednotnou státní školu 1945-1949*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1611-7. str.16

² CIGÁNEK, Radim. *Politický zápas o jednotnou státní školu 1945-1949*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1611-7. str. 18.

Dne 5. dubna 1945 byl vyhlášen tzv. Košický vládní program, v jehož obsahu byla stanovena koncepce obnovy československého státu a který přinesl následujících cílů budoucího československého vzdělávání. Svým odstavcem XV. se zabývá očištěním nejen škol, ale i divadel, knihoven, žurnalistiky, filmu a dalších kulturních zařízení, které mají vliv na výchovu obyvatelstva. Vizí vládní garnitury bylo ovlivnit všechny oblasti duchovního potenciálu společnosti v co nejširším věkovém i intelektuálním spektru.

Dal základem budoucímu uzavření německých a maďarských vysokých škol, mezi kterými kladl důraz na uzavření pražské německé univerzity a německé techniky v Praze a v Brně. Všechny tyto instituce se dle něj „ukázaly být nejhoršími fašistickými a hitlerovskými hnízdy u nás³“. Učitelství sbor německých obecných a středních škol byl považován za hlavní baštu německého nacionálního socialismu, a tudíž se rozhodlo i o uzavření všech německých škol až do konečného rozhodnutí o německé otázce.

Slovensko již bylo v době přijímání Košického vládního programu v rámci celkové politiky státu zcela samostatné. Zatímco v českých zemích začaly fungovat české církevní školy a do roku 1948 jich v Čechách a na Moravě fungovalo několik desítek, na Slovensku byla zcela odlišná situace. 14. března 1939 vznikl samostatný Slovenský štát, kde si hlavní roli ve školství přivlastnila církev. Po osvobození Slovenska byly všechny slovenské školy zestátněny a toto zestátnění potvrdil až zákon o jednotné škole z roku 1948. Do té doby pro toto zestátnění vlastně nebyla opora v zákoně.⁴

Takzvaná Košická vláda vedená Zdeňkem Fierlingerem, který byl představitelem ultralevého křídla sociální demokracie byla pod převažujícím vlivem komunistické strany. Tento vliv se v Košickém vládním programu dále projevoval hledáním reakčních prvků v německé a maďarské kultuře a silnou orientací na vše slovanské.

A již byla výrazně prosazována orientace vzdělávání na Sovětský svaz:

„Zcela nově bude vybudován i v kulturním ohledu náš poměr k největšímu našemu spojenci – SSSR. K tomuto cíli nejen bude z našich učebnic a pomůcek odstraněno vše, co tam bylo antisovětského, mládež bude i náležitě poučována o SSSR. Ruský jazyk bude proto v novém učebním plánu z cizích jazyků na prvním místě. A bude postaráno i o to,

---

³ Moderní-Dějiny.cz | Košický vládní program (5.4. 1945). *Moderní-Dějiny.cz | Úvodní stránka* [online]. Copyright © Všechna práva vyhrazena 2009 [cit. 23.02.2020]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/kosicky-vladni-program-5-4-1945/>

⁴ CIGÁNEK, Radim. *Politický zápas o jednotnou státní školu 1945-1949*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1611-7. s. 20.

aby naše mládež nabyla potřebných vědomostí o vzniku, zřízení, vývoji, ekonomii a kultuře SSSR. Na univerzitách k tomu účelu budou zřízeny i nové stolice: dějin SSSR, ekonomiky SSSR a práva SSSR. Vše to bude prováděno v duchu pokrokovém, lidovém a národním, v čemž příkladem budou velicí naši klasikové, kteří vytvářejíce kulturu nejvyšší úrovně, vytvořili ji hluboce lidovou i národní.“⁵

Těsně před osvobozením počaly být vydávány takzvané Benešovy dekrety, které nahrazovaly po přechodnou dobu zákony schvalované Ústavodárným národním shromážděním, které v té době v důsledku okupace neexistovalo.

Prvním z dekretů byl Ústavní dekret prezidenta republiky č.1/1945 Sb., o organizaci vlády a ministerstev v době přechodné vydaný 2. dubna 1945. Tímto dekretem bylo zřízeno ministerstvo školství a osvěty. Ministrem školství a osvěty se stal Zdeněk Nejedlý. Nástupem aktivního a přesvědčeného komunisty Zdeňka Nejedlého do funkce ministra školství a osvěty započal boj o status českého poválečného vzdělávání.

V září 1945 se začalo vyučovat stejným způsobem, jako před okupací, výjimečně bylo možné použít předpisy z období 30. září 1938–4. května 1945.⁶

Prezident republiky vydal následující dekrety, které se vztahovaly k československému školství:

Dekret prezidenta republiky 132/1945 ze dne 27. října 1945 o vzdělání učitelstva.⁷

Dekret prezidenta republiky 130/1945 ze dne 27. října 1945 o státní péči osvětové.⁸

Na tyto dekrety navazovalo vládní nařízení 170/1946, kterým se vydává statut pedagogických fakult a určuje studijní doba učitelů.⁹

---

⁵ Moderní-Dějiny.cz | Košický vládní program (5.4. 1945). *Moderní-Dějiny.cz | Úvodní stránka* [online]. Copyright © Všechna práva vyhrazena 2009 [cit. 23.02.2020]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/kosicky-vladni-program-5-4-1945/>

⁶ BARTOŠOVÁ, Jana, Jan ŠIMEK a Magdaléna ŠUSTOVÁ. *Od školdozorce k inspektorovi: historie školní inspekce*. Praha: Česká školní inspekce ve spolupráci s Národním pedagogickým muzeem a knihovnou J.A. Komenského, 2019. ISBN 978-80-86935-46-1. s. 89.

⁷ 130/1945 Sb.: Dekret presidenta republiky o státní péči osvětové [online]. 1945 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.epi.sk/zzcr/1945-130/znenie-19451120>

⁸ 132/1945 Sb. Dekret presidenta republiky o vzdělání učitelstva | Súvislosti. *Ekonomické právne informácie* [online]. Copyright © S [cit. 23.02.2020]. Dostupné z: <https://www.epi.sk/zzcr/1945-132/znenie-19451120/suvislosti>.

⁹ 170/1946 Sb.: *Vládní nařízení, kterým se vydává statut pedagogických fakult a určuje studijní doba učitelů*. In: Praha, 1946, ročník 1946.

Do této doby vyučovaly na obecných a měšťanských školách absolventi takzvaných učitelských ústavů, které byly na úrovni středních škol a na gymnáziích a reálkách vyučovali absolventi univerzit a technik.¹⁰

Po osvobození českých zemí byla snaha o rychlé znovuootevření škol.

Vysoké školy byly znovuootevřeny, nově zřizovány a budovány, střední a odborné školy rozšiřovány, doplňovány a nově upravovány, národní školy otevřeny podle původních předpisů.¹¹

V srpnu 1945 byly stanoveny zásady pro zřizování nových, hlavně měšťanských škol. Nejdříve byly vyřizovány nejnaléhavější žádosti z důvodu velmi omezených finančních prostředků. Žádosti o založení nejdříve schvalovala okresní školní rada, poté okresní a zemský národní výbor. V dubnu 1946 bylo zřízeno již 3000 národních škol (měšťanských a obecných).¹²

Německé odborné školy byly přeměňovány po válce na české. Takto po válce fungovala i původně německá škola na zpracování dřeva v Kynšperku nad Ohří.¹³ Zřizování odborných škol po válce podléhalo dvěma kritériím. V místě zřizované školy musel být odpovídající výrobní podnik a absence podobné školy v blízkosti města. Ministerstvo školství na základě, většinou, těchto kritérií připravovalo plán na zřízení sítě odborných škol.¹⁴

V roce 1946 bylo v českých zemích 9543 základních škol¹⁵ a 203 středních škol a 22 učitelských ústavů.¹⁶

Po únorovém převratu byl v dubnu 1948 přijat zákon 95/1948 o jednotné škole.

---

¹⁰ CIGÁNEK, Radim. *Politický zápas o jednotnou státní školu 1945-1949*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1611-7. s. 63.

¹¹ Kovářiček, Václav a Iva Kováříčková. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1989.

¹² Machačová, Michaela. *Česká škola v roce 1945*. Praha, 2017. Diplomová práce. Karlova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D. s. 25.

¹³ Vlasák, Vladimír a Eva Vlasáková. *Dějiny města Kynšperku nad Ohří*. Praha: Maroli, 2002. ISBN 80-86453-11-1. s.82.

¹⁴ Machačová, Michaela. *Česká škola v roce 1945*. Praha, 2017. Diplomová práce. Karlova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D. s. 25.

¹⁵ Kovářiček, Václav a Iva Kováříčková. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1989. s. 101.

¹⁶ Machačová, Michaela. *Česká škola v roce 1945*. Praha, 2017. Diplomová práce. Karlova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D. s.26.

V československém školství došlo k největším změnám od „Hasnerova zákona“ z roku 1869.¹⁷

Československé školství se členilo na:

- školy mateřské (tři až šest let)
- školy I. stupně – školy národní (pět ročníků)
- školy II. stupně – školy střední (čtyři ročníky)
- školy III. stupně – čtyřtřídní gymnázia a školy odborné

Povinná školní docházka stanovena od 6–15 let. Po ukončení povinné školní docházky měli žáci docházet buď na výběrovou školu III. stupně, nebo základní odbornou školu, kterou měli navštěvovat minimálně dva roky. Díky tomu bylo zabezpečeno výchovné ovlivňování mládeže nejméně do sedmnácti let. Školství bylo novým zákonem postátněno, koedukováno¹⁸ a název škola mohlo používat jen státní zařízení. 28. května 1951 bylo přijato usnesení ÚV KSČ o učebnicích pro národní a SŠ. Československé školství počalo realizovat veškerou výchovu v duchu marxismu-leninismu.¹⁹

V dubnu 1953 by přijat zákon 31/1953 o školské soustavě a vzdělávání učitelů. Jeho vzorem bylo sovětské školství.²⁰ V důsledku plánovaného hospodářství došlo k potřebě zrychlit přípravu mládeže na budoucí povolání. Základní školství bylo zkráceno na osm let a došlo ke sjednocení I. a II. stupně. Došlo ke sjednocení všeobecně vzdělávacího školství. Byla vytvořena osmiletá základní škola, která poskytovala vzdělání po dobu povinné školní docházky a jedenáctiletá střední škola, která připravovala na studium na vysoké škole. Dle tohoto zákona vznikly střední školy i v místech, kde se dosud nevyskytovaly a díky tomu se přiblížilo vyšší vzdělání větším vrstvám obyvatel.

V roce 1959 přijalo ÚV KSČ usnesení O těsném spojení školy se životem a o dalším rozvoji vzdělání v Československu. Na základě tohoto usnesení byl v prosinci 1960 přijat zákon 186/1960 Sb. Zákon o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon).

---

¹⁷ BARTOŠOVÁ, Jana, Jan ŠIMEK a Magdaléna ŠUSTOVÁ. *Od školdozorce k inspektorovi: historie školní inspekce*. Praha: Česká školní inspekce ve spolupráci s Národním pedagogickým muzeem a knihovnou J.A. Komenského, 2019. ISBN 978-80-86935-46-1. s. 49.

¹⁸ Společná školní výuka chlapců a děvčat.

¹⁹ Kovářiček, Václav a Iva Kovářičková. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1989. s. 18.

²⁰ BARTOŠOVÁ, Jana, Jan ŠIMEK a Magdaléna ŠUSTOVÁ. *Od školdozorce k inspektorovi: historie školní inspekce*. Praha: Česká školní inspekce ve spolupráci s Národním pedagogickým muzeem a knihovnou J.A. Komenského, 2019. ISBN 978-80-86935-46-1. s. 89.

Tento zákon platný v letech 1960 až 1976 vytvořil jednotnou školní soustavu, kde na sebe navazovaly jednotlivé stupně škol a jejich druhy:

- děti do šesti let – předškolní výchova v jeslích a mateřských školách
- mládež od šesti do patnácti let – povinné základní vzdělávání (devět let)
- mládež od patnáct let – střední a vyšší vzdělávání v různých typech škol
- mládež s úplným středním vzděláním – vysokoškolské vzdělávání na VŠ
- výchova ve školách i mimoškolských výchovných zařízeních²¹

Úplně poprvé je v zákoně zakotveno prohlubování vzdělání pracujících, studium při zaměstnání, zájmové studium

- zákon vymezil tyto druhy a stupně škol:
- MŠ (tři až šest let)
- základní devítiletá škola (šest až patnáct let)
- soustavu škol II. cyklu: odborné učiliště, učňovské školy, SŠ pro pracující, odborné školy, SOŠ, střední všeobecně vzdělávací školy, podnikové, technické školy, konzervatoře, školy pro mládež vyžadující zvláštní péči

Roku 1969 byla střední vzdělávací škola změněna na gymnázium a doba studia prodloužena na čtyři roky.²²

Na základě doporučení XV sjezdu KSČ byl mezi lety 1976 až 1984 realizován přechod na nový vzdělávací systém. Přechod začal ve školním roce 1976/1977 a získal oporu v zákoně 63/1978 Sb. Přechodné období skončilo v roce 1984 kdy vstoupil v platnost zákon 29/1984 Sb²³, o soustavě základních a středních škol (školský zákon). V tomto zákoně je již opora pro soukromé a církevní školství za úplatu.²⁴ V novém zákoně byla zrušena základní devítiletá škola a byla zachována povinná desetiletá školní docházka. Zákon byl po roce 1990 novelizován a zrušen byl v roce 2005.

---

²¹ Kovářiček, Václav a Iva Kovářičková. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1989. s. 19.

²² Kovářiček, Václav a Iva Kovářičková. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1989. s. 20.

²³ Srov. tamtéž.

²⁴ 29/1984 Sb: *Zákon o soustavě základních a středních škol (školský zákon)*. In: Praha, 1984, ročník 1984. Dostupné také z: <https://www.epi.sk/zzcr/1984-29>.

2. Město Kynšperk v historicko-politických souvislostech

Kynšperk nad Ohří prošel během své historie velmi složitým vývojem, a proto bych se v této kapitole krátce zabýval historií města Kynšperka.

Kynšperk nad Ohří se nachází v oblasti chebské pánve a oblast byla osídlena již od nepaměti. Již název řeky Ohře, v keltském jazyce Agara svědčí o osídlení oblasti Kelty. Germánské kmeny jméno řeky přejaly a postupem času se z Agary stal Eger, a nakonec po příchodu Slovanů se z řeky stala Ohře.

V knize Königsberg a. d. Eger²⁵, vydanou v roce 1975 Sudetoněmeckým vlasteneckým sdružením se píše, že první zmínka o městě pochází již z roku 1188 a odkazuje se na kynšperského rodáka, profesora slavistiky, bohemistiky a onomastika dr. Rudolfa Fischera²⁶.

Pro sudetské Němce je první název *Chunigisberch* nejstarším zdokumentovaným německým názvem v oblasti západních Čech.

Město oficiálně vzniklo pod názvem *Cuningberch* roku 1232. Toho roku dal český král Václav I. svolení doksanskému klášteru s výstavbou města. Název města je složen ze staroněmeckého slova kuning (král) a berg (hora), z čehož vznikl současný německý název Königsberg²⁷

Z počátku držel záštitu nad městem klášter ve Waldsassenu a v roce 1286 bylo město předáno králem Václavem II. řádu Křižovníků s červenou hvězdou. Ještě do roku 1311 trval spor o kostel mezi Křižovníky s červenou hvězdou a klášterem z Waldsassenu. Spor byl nakonec ukončen až před papežem, kdy se klášter vzdal práva na kostel ve prospěch Křižovníků²⁸.

---

²⁵ Doyscher, Rudolf. Königsberg a. d. Eger: Geschichte, Menschen und Schicksal dieser deutschen Stadt und der umliegenden Orte im Sudetenland. Moosburg a. d. Isar: Heimatsbund Königsberg a.d.Eger, 1975. s. 10.

²⁶ [https://de.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Fischer_\(Sprachwissenschaftler\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Fischer_(Sprachwissenschaftler)). In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 9. 2. 2020 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: [https://de.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Fischer_\(Sprachwissenschaftler\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Fischer_(Sprachwissenschaftler)).

²⁷ 740 let města Kynšperka nad Ohří. 1. Kynšperk nad Ohří: Městský národní výbor v Kynšperku nad Ohří, 1972. ISBN neuvedeno. s. 13.

²⁸ Bružeňák, Vladimír a Jaroslav Jiskra. Historie Sokolovska. Královské Poříčí: Mikroregion Sokolov – východ, 2010. ISBN 978-80-254-9445-5. s. 20.

Roku 1364 předal Karel IV. městu privilegium opevnit město hradbami a příkopem a za Václava IV. získalo město právo přijímat cizince ucházející se o pobyt ve městě.²⁹ Díky tomuto právu došlo ke zvýšení životní úrovně ve městě.

Císař Zikmund roku 1434 slíbil městu zvláštní ochranu a téhož roku propůjčil loketské purkrabství i s městem Kynšperk svému kancléři Kasparu Schlickovi jako dědičnou zástavu za půjčku 11 906 zlatých.³⁰ *Tím se zlepšil životní úděl měšťanů, poddanství začalo být snesitelné, soudní pravomoci méně omezené a životní úroveň se všeobecně zvedla.*³¹

Za husitských válek stálo město na straně císaře Zikmunda a došlo k vyhocení nenávisti obyvatel vůči všemu českému. *Pojem „český“ splynul s pojmem „kacířský“.*³² Lidé z chebského a loketského panství vyznávali na rozdíl od česky mluvících zemí koruny České odlišný náboženský postoj a nesli též značné válečné náklady.³³

Během vlády krále Jiřího z Poděbrad stáli kynšperští na straně papeže, a tudíž nebyli postiženi interdikttem jako město Cheb, který trval do roku 1472.

Za vlády Rudolfa II. bylo městu uděleno právo várečné, právo přijímat měšťany a právo pečetit červeným voskem. Celé panství bylo prodáno správě města a když císař potvrdil smlouvu, tak zároveň osvobodil město od nevolnictví a dědičného poddanství. Měšťané byli poddáni jen českému králi.³⁴

Za třicetileté války pozbylo město svého panství za účast na stavovském povstání. Válka jeví se na první pohled jako náboženská, byla šlechtě spíš záminkou k získávání větší moci. Během války město hodně utrpělo, čtyřikrát přes něj přešla vojska a roku 1647 přepadli město Švédové. Roku 1633 propukl ve městě mor. Počet obydlených domů klesl na polovinu a část obcí v okolí zůstala neobydlená.³⁵ Dle urbáře loketského panství z roku

---

²⁹ 740 let města Kynšperka nad Ohří. 1. Kynšperk nad Ohří: Městský národní výbor v Kynšperku nad Ohří, 1972. ISBN neuvedeno. s. 13.

³⁰ Tamtéž.

³¹ BRUŽEŇÁK, Vladimír a Jaroslav JISKRA. *Historie Sokolovska*. Královské Poříčí: Mikroregion Sokolov – východ, 2010. ISBN 978-80-254-9445-5.

³² 740 let města Kynšperka nad Ohří. 1. Kynšperk nad Ohří: Městský národní výbor v Kynšperku nad Ohří, 1972. ISBN neuvedeno. s. 14.

³³ Srov. tamtéž.

³⁴ Srov. tamtéž.

³⁵ Lhotka, Karel. *Volnočasové aktivity v Kynšperku nad Ohří v letech 1900–1945* [online]. České Budějovice, 2017 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/wv9y5i/>. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D. s. 18.

1581 bylo ve staré části města šest zemědělských usedlostí³⁶ a Berní rula z roku 1654 ukazuje již jen čtyři.³⁷

V prosinci 1741 po nástupu Marie Terezie obsadila francouzsko-bavorská vojska Cheb a Kynšperk. Město trpělo díky drancováním a odvodům.

Po nástupu Josefa II. došlo ve městě k velikým změnám. Roku 1789 byly očíslovány domy a město bylo rozděleno na čtvrti, které podléhaly dozoru zvláštního strážce-čtvrťmistra (Viertelmeister). Slovo Viertelmeister se dlouhá léta uchovávalo v Kynšperku a okolí jako příjmení. Město též žádalo dvůr o zřízení magistrátu a ten fungoval od roku 1846 do vyhlášení konstituce v roce 1848.³⁸

Ve druhé polovině devatenáctého století došlo k velkému rozvoji města.

26. srpna 1866 obsadila město pruská vojska. Dle informací z německých pramenů byla přijata velmi příznivě. Jejich příchod oživil velkoněmecké ideje.

Ve městě byl zřízen telegraf. Byla přivedena železnice, město bylo napojeno na Buštěhradsku dráhu. Došlo k rozvoji uhelného průmyslu, výrobě briket. Kynšperk se stal městem s pověstí dokonalých truhlářských výrobků. Kníže Metternich si jimi vybavil svůj zámek v Kynžvartu a kynšperské výrobky doporučoval v zahraničí.³⁹ Roku 1873 bylo založeno odborné truhlářské učiliště. V roce 1909 byl ve městě zřízen vodovod a v roce 1912 byl ve městě zaveden elektrický proud.

27. června 1914 začala první světová válka, během níž padlo na frontách 160 kynšperských mužů.⁴⁰ Ve válečných letech docházelo na území Sokolovska k častým hornickým stávkám a rabování.

Po vyhlášení samostatné republiky 28. října 1918 se obyvatelé města připojili k ostatnímu německému obyvatelstvu a vyjádřili nesouhlas k připojení k Československé republice. 4. března 1919 proběhla generální stávka za sebeurčení Němců žijících na

---

³⁶740 let města Kynšperka nad Ohří. 1. Kynšperk nad Ohří: Městský národní výbor v Kynšperku nad Ohří, 1972. ISBN nevedeno. s. 16.

³⁷Doskočil, Karel. *Berní rula: Popis Čech roku 1654*. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství v Praze, 1953. bez ISBN. s. 402.

³⁸740 let města Kynšperka nad Ohří. 1. Kynšperk nad Ohří: Městský národní výbor v Kynšperku nad Ohří, 1972. ISBN nevedeno. s. 20.

³⁹740 let města Kynšperka nad Ohří. 1. Kynšperk nad Ohří: Městský národní výbor v Kynšperku nad Ohří, 1972. ISBN nevedeno. s. 30.

⁴⁰Döyscher, Rudolf. *Königsberg a. d. Eger: Geschichte, Menschen und Schicksal dieser deutschen Stadt und der umliegenden Orte im Sudetenland*. Moosburg a. d. Isar: Heimatsbund Königsberg a.d.Eger, 1975. ISBN nevedeno. s. 36.

území Československé republiky a v Kynšperku tato demonstrace proběhla v relativním klidu.⁴¹

*Události z března 1919 se dají vykládat z různých úhlů pohledu, jedno je však jasné – zatloukly další, i když ne poslední, hřebík do rakve soužití Čechů a Němců na jednom společném území.*⁴²

Krise v letech 1929 až 1933 zasáhla do životů obyvatel města osudově. Strana SPD pod vedením Konrada Henleina se stala v roce 1935 nejsilnější stranou v tehdejší Československu.⁴³ V Kynšperku nad Ohří byl v krizových letech 1933 až 1938 starostou německý sociální demokrat Johann Sippl.⁴⁴

Podzim 1938 splnil sen všem německým obyvatelům Kynšperku nad Ohří a město se stalo součástí Německé říše. Několik málo českých obyvatel bylo odsunuto do zbytku Československa. 20. října 1938 byla vypálena kynšperská synagoga a zničen židovský hřbitov. 4. prosince 1938 proběhly doplňovací volby do říšského sněmu, kde šlo spíše o referendum, protože obyvatelé měli pouze odpovědět ano, či ne, na otázku: *"Hlásíš se k našemu Vůdci Adolfu Hitlerovi, osvoboditeli Sudet, a dáváš svůj hlas volebnímu návrhu NSDAP?"*⁴⁵

Po připojení k říši začal ve městě platit Říšský zákoník. Vše bylo podřízeno Říši. Válka se města přímo nedotkla, ale chod města jí byl velmi ovlivněn. Muži bojovali na frontě a jejich místo doplnili totálně nasazení Češi a Rusové.

Dne 6. května 1945 do města vstoupila 3. armáda generála George S. Pattona a obsadila město. Na post starosty byl vrácen předválečný sociální demokrat Johann Sippl⁴⁶, ale v tu dobu již samosprávu přejímali nově příchozí Češi.

Mezi prvními Čechy byla skupina mladých z Plzeňska, kteří vytvořili oddíl revoluční gardy. Tento oddíl vyvíjel nekontrolovanou činnost k obnově československé

---

⁴¹ Doyscher, Rudolf. Königsberg a. d. Eger: Geschichte, Menschen und Schicksal dieser deutschen Stadt und der umliegenden Orte im Sudetenland. Moosburg a. d. Isar: Heimatsbund, 1975, bez ISBN. s. 36.

⁴² Bružeňák, Vladimír a Jaroslav JISKRA. *Historie Sokolovska*. Královské Poříčí: Mikroregion Sokolov – východ, 2010. ISBN 978-80-254-9445-5. s.135.

⁴³ *Dějiny zemí Koruny české: Dějiny zemí Koruny české II.* 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Paseka, 1993. ISBN 80-851-9260-8. s. 185-186.

⁴⁴ Doyscher, Rudolf. Königsberg a. d. Eger: Geschichte, Menschen und Schicksal dieser deutschen Stadt und der umliegenden Orte im Sudetenland. Moosburg a. d. Isar: Heimatsbund, 1975, bez ISBN. s. 48.

⁴⁵ Lhotka, Karel. *Volnočasové aktivity v Kynšperku nad Ohří v letech 1900–1945* [online]. České Budějovice, 2017 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/wv9y5i/>. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D. s. 21.

⁴⁶ *Kundmachung*. In.: Königsberg a.d.Eger: Burgermeisteramt, 1945.

moci. V červenci 1945 byl již nahrazen oddílem pravidelné armády, který ve městě působil do roku 1946. To již začaly fungovat správní složky města.

První volby v roce 1946 vyhrála Komunistická strana a její představitel Jaroslav Šmejkal se stal prvním zvoleným předsedou Národního výboru ve městě.

Na základě Postupimské konference a Benešových dekretů započal v roce 1945 odsun německého obyvatelstva a do prosince 1946 bylo odsunuto 550 rodin. Celkový úbytek obyvatelstva nemohli vyrovnat ani nově příchozí, kteří zpočátku přicházeli z Plzeňska, Táborska, Voticka a Sedlčanska. Do počátku roku 1948 žilo ve městě 62 % původního stavu obyvatel.⁴⁷

Tradiční nábytkářská výroba ve městě byla zachována, nejdřív jako truhlářské družstvo, po roce 1950 přešla větší část výroby do n.p. Český nábytek a zbytek do městských komunálních služeb.⁴⁸ Hassovský pivovar byl v padesátých letech zcela zrušen a obnoven byl až v roce 2011 soukromým investorem ve svých původních prostorách.

Politické změny po roce 1948 přinesly velké změny v místní struktuře osídlení. Po odsunu německého obyvatelstva se obyvatelé koncentrovali spíše ve městě a venkov se vylidňoval. To postihlo i obce přiléhající ke Kynšperku nad Ohří.⁴⁹

Tak, jak se vylidňovaly okolní obce, měnilo se politické zřízení, docházelo po roce 1945 i k proměně zdejší průmyslové a zemědělské výroby. Z poměrně rozsáhlé tradiční truhlářské výroby zbyla jen malá pobočka podniku Jitona Soběslav. Místo přádelny vznikla strojní a traktorová stanice, v zrušeném pivovaru fungoval n.p. Technomat. Jediným nově otevřeným podnikem byla továrna Tosty Aš na rukavice v roce 1969.⁵⁰ Město postupně ztratilo svůj průmyslový charakter. S ubývajícími pracovními příležitostmi nabývaly pro obyvatele na důležitosti dva okolní podniky – elektrárna Tisová a Hnědouhelné doly a briketárny Sokolov.

---

⁴⁷ VLASÁK, Vladimír a Eva VLASÁKOVÁ. *Dějiny města Kynšperku nad Ohří*. Praha: Maroli, 2002. ISBN 80-86453-11-1. s. 79.

⁴⁸ Srov. Tamtéž. s. 80.

⁴⁹ Srov. Tamtéž. s. 83.

⁵⁰ Srov. Tamtéž. s. 84.

Na základě jejich požadavků došlo v roce 1959 k výstavbě sídliště s 629. byty, které bylo dokončeno v roce 1965.⁵¹ S tím bylo nutné vybudovat i nové zázemí pro obyvatelstvo, včetně nové základní školy, která zahájila činnost v roce 1964.⁵²

Obyvatelstvo sídliště mělo k dispozici byty vybavené ústředním topením, plynem, teplou a studenou vodou. Životní úroveň obyvatel nového sídliště SNP, jak bylo pojmenováno, se značně lišily od životní úrovně bydlení ostatních obyvatel města, kteří žili ve staré zástavbě.⁵³ A s novou životní úrovní přišel do města i jiný životní styl, který se projevil i na životě dětí (viz následující kapitoly).

Díky tomu se počet obyvatel začal postupně vracet na svou úroveň z roku 1945. Zatímco v roce 1945 měl Kynšperk 5398 obyvatel, tak v roce 1948 jen 2045. Poté začal počet obyvatel stoupat až na 6473 osob po dostavbě sídliště SNP.⁵⁴

Sešedesátá léta přinesla městu nový Dům dětí a mládeže, zdravotní a obchodní středisko a vlastní uměleckou školu.

V dalších letech počet obyvatel stagnoval až do roku 1980, kdy mělo město i s okolními obcemi 5095 obyvatel. Úbytek obyvatelstva měl dvě velké příčiny, odchod velké části zbylých Němců do SRN v druhé polovině šedesátých let a posrpnová emigrace.⁵⁵ Počátkem osmdesátých let byla vybudovaná nová kasárna v nedaleké obci Kolová a v Kynšperku bylo postaveno nové, menší sídliště se 154. byty. Poměrná část bytů připadla zaměstnancům armády. Díky tomu se počet obyvatel města zvýšil na 5385 v roce 1989.⁵⁶

V letech osmdesátých došlo na sídlišti SNP k vybudování víceúčelové kulturní budovy s kinosálem.

Krizové roky 1968 a 1989 se dle vzpomínek pamětníků nesly spíše ve stylu vyřizování osobních účtů a odstraňování nepohodlných lidí.⁵⁷

---

⁵¹ *740 let města Kynšperka nad Ohří*. 1. Kynšperk nad Ohří: Městský národní výbor v Kynšperku nad Ohří, 1972. ISBN nevedeno. s. 75.

⁵² Srov. Tamtéž. s. 78.

⁵³ Vlasák, Vladimír a Eva Vlasáková. *Dějiny města Kynšperka nad Ohří*. Praha: Maroli, 2002. ISBN 80-86453-11-1. s. 87.

⁵⁴ Srov. Tamtéž. s. 88.

⁵⁵ Srov. Tamtéž.

⁵⁶ Srov. Tamtéž. s. 89.

⁵⁷ Vzpomínky učitelů Evy Fréharové a Olgy a Zdeňka Tomešových ze dne 29. srpna 2019. Osobní archiv autora.

3. Stručně k dějinám vzdělávání v Kynšperku nad Ohří před rokem 1945

„Ze stáří kostela lze zpravidla usuzovat na stáří Školy pro jejich někdejší těsné spojení“.⁵⁸ Kynšperská farní škola je zřejmě jednou z nejstarších škol v okrese, protože již roku 1238 obdrželi cisterciáci z Waldsassenu právo patronátu na kynšperským kostelem. Ve školách tehdy vyučovali učitelé, kteří vykonávali některé kostelní funkce.

Místní archivář František Korb se zmiňuje ještě o kynšperském učiteli Severinovi, který měl působit v Kynšperku v roce 1590. Díky těmto dvou zprávám a budově farní školy ze 16. století se můžeme domnívat, že v Kynšperku nad Ohří v těch dobách působila škola.

Více informací o školství v této oblasti mohou poskytnout informace z nedalekých měst, Chebu a Sokolova. Zprávy z Chebu a Sokolova sice neříkají nic o stavu školy v Kynšperku nad Ohří, ale školství v této oblasti mělo podobný ráz.

V období rekatolizace byl na Chebsku nedostatek katolických kněží a po luteránských zvycích se věřícím předčítalo z postil. V pozdější době, kdy, již bylo katolických kněží více a mohly se konat tradiční bohoslužby, si mnozí duchovní stěžovali, že se tento luteránský zvyk (nebo spíše zlozvyk) neustále provozuje a že se stále při předčítání užívá predikantských gest.⁵⁹ V Kynšperku, který byl v patronátu Křižovníků s červenou hvězdou se patrně tímto způsobem nepřednášelo.

V rámci vizitačních pokynů pro školy na Chebsku, které vydal duchovní úřad diecéze v Řezně v roce 1666, se doporučovalo, že školní správci mají být jen dobří katolíci nejlepší pověsti, kteří vykonali podle diecézních stanov zkoušky učitelské a zkoušku z tridentského vyznání víry, lidé vždy faráře poslušní a jej ctící.⁶⁰ Učitelům měla být poskytnuta odměna, aby mohli bez školného učit i chudé děti. Kde byli učitelé odkázáni jen na školné, tam mělo být pro chudé děti uhrazeno z veřejných zdrojů. Dozor nad školou zajišťovaly osoby jmenované magistráty, kteří dohlíželi na vyučování spolu s duchovními správci. Ti byli placeni z obecních rozpočtů a měla jim být prokazována

---

⁵⁸ KORB, František. Školství v Kynšperku nad Ohří. *Karlovarsko: Vlastivědný sborník*. Karlovy Vary, 1958, s. 85-92.

⁵⁹ Kazatel. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 26. 4. 2020 [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kazatel>.

⁶⁰ KORB, František. Školství v Kynšperku nad Ohří. *Karlovarsko: Vlastivědný sborník*. Karlovy Vary, 1958, s. 85-92.

velká úcta. Výsledky vyučování kněží a učitelé zkoumali každý měsíc a každé čtvrtletí podle základních Článků víry a výchovy ke křesťanské kázni a úctě.⁶¹ Dále se přesně vedly záznamy o žácích a jejich docházce. Začala se sledovat účast žáků na bohoslužbách, zpovědi a ověřovalo se, zdali žáci nečtou zakázané knihy a zpívají nekatolické písně. Když se žáci naučili německému jazyku, odešli buď na latinskou školu, nebo si zvolili „poctivé řemeslo“. Děvčata šla do „poctivé služby“. Nikdo se nesměl věnovat zahálce.⁶²

V Chebu byly roku 1669 arciděkanem Gedeonem Forsterem vydány pokyny pro správu škol: Jakmile se žáci o sedmé nebo dvanácté hodině shromáždí, začne se vyučování modlitbou před křížem. Má se nejprve vyučovat náboženství, po něm bude učitel žákům předčítat z náboženských nebo mravoučných knih. Žáci budou pravidelně poučováni o náboženských obřadech, na něž je budou učitelé doprovázet. Je třeba pečlivě učit psaní a čtení (druhá třída) a biblické dějepravě. Při čtvrtletní školní visitaci předloží správce školy faráři a Školním dozorcům (inspektorům) písemnou zprávu o výsledcích vyučování ve čtení, psaní a náboženství⁶³

I v Sokolově se městská rada věnovala mládeži. V roce 1584 vydala pokyny, že se mládež nesměla účastnit na tajných tancích a svatebních hodech. Výuka měla probíhat denně šest hodin. Tři hodiny dopoledne a tři hodiny odpoledne. Ráno se měli žáci věnovat Desateru, poté psaní a čtení. Odpoledne měli žáci zpívat, dále číst, a nakonec se učili latinsky. V neděli a ve svátky se měli žáci učit nazpaměť biblickým textům (memorovat perikopy) v latině a němčině.⁶⁴

V minulosti se učitelé starali též o hudbu v místě, kde působili. A starali se především o hudbu církevní. Cantores – zpěváci na kůru a řídící chrámové hudby – Regenschori.

Můžeme předpokládat, že školní reformy Marie Terezie uskutečňované během druhé poloviny 18. století proběhly i v tehdejší Loketském kraji a v roce 1775 byl zaveden všeobecný školský řád⁶⁵ i v Kynšperku nad Ohří.

---

⁶¹ Korb, František. Školství v Kynšperku nad Ohří. *Karlovarsko: Vlastivědný sborník*. Karlovy Vary, 1958, s. 85-92.

⁶² Srov. tamtéž.

⁶³ Srov. tamtéž.

⁶⁴ Srov. tamtéž.

⁶⁵ Hledíková, Zdeňka, Jan Janák a Jan Dobeš. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. [1. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-710-6709-1. s. 147.

Zprávy z počátku 19. století hovoří o tom, že přespolní žáci z okolních obcí Štědré (Mühlen), Podlesí (Ebersfeld), Hlínové (Klingen), Mostová (Mostau), Odravy (Kulsam),

Dobroše (Dobrassen) a Kamenného Dvora (Steinhof) chodí do Kynšperské školy. Pouze Kamenný Dvůr, Štědrá, Mostov a Odrava měly v zimě vlastního učitele a děti nemusely chodit do vzdálené Kynšperské školy. Mezi lety 1839 až 1841 dochází ke sporům, kdy jmenované obce chtěly posílat děti do vlastní školy v Odřavě. A toto jim nebylo umožněno. Děti do Kynšperka nedocházely a rychtáři se přestali zúčastňovat školních vizitací v Kynšperské škole i přes hrozbu pokuty deseti zlatých.

Zprávy ze třicátých let 19. století hovoří o sporech na náklady na opravu budovy a výstavbu nové školy. Náklady se dělily mezi samosprávu (dodání stavebního materiálu), školního patrona (Křižovnický řád — placení řemeslníků) a poddané (dovoz staviva, pomoc při stavění). Město odmítalo přispět zákonnou třetinou. To samé město zopakovalo město v roce 1847, kdy bylo nutné vybavit školní místnosti.

Roku 1858 byla škola v havarijním stavu, následně byla provizorně opravena a roku 1868 byla koupena nová školní budova.

Židovská menšina měla v roce 1837 svého učitele a následně požádala o zřízení vlastní dvojtřídní školy. Avšak tato žádost byla roku 1867 zamítnuta okresním školním úřadem.

Ve zprávách z poloviny 19. století se pravidelně objevují stížnosti na velmi špatnou docházku žáků. Důvody prý jsou v nepochopení a velké chudobě obyvatelstva, děti jsou nuceny k výdělečné činnosti a některé k žebrotě.⁶⁶ Zmínky farního úřadu z roku 1849 si stěžují zvláště na rodiče a zpustlou mládež, která v noci pobíhá na ulicích, křičí a krade.⁶⁷

Velká bída přinutila bohatší vrstvy k pomoci. Roku 1833 daroval cech koželuhů kůži na 14 párů bot a cech obuvníků je zdarma ušil. Další darování obuvi proběhlo v letech 1836, 1837, 1846 a 1847.

V roce 1869 již zdejší škola má dvě chlapecké a dvě dívčí třídy. Dvě třídy byly v budově staré farní školy a dvě ve městě. Tato umístění již nevyhovovala. Jelikož nový školní zákon z roku 1869 ustanovil povinnou školní docházku a tím došlo k nárůstu žáků

---

⁶⁶ KORB, František. Školství v Kynšperku nad Ohří. *Karlovarsko: Vlastivědný sborník*. Karlovy Vary, 1958, s. 85-92.

⁶⁷ Srov. tamtéž.

až na osmdesát dětí ve třídě. V roce 1870 byla zakoupena budova truhlářského podniku, kde bylo umístěno deset tříd.

V roce 1898 bylo rozhodnuto o výstavbě nové školní budovy. Bylo požadováno, aby v budově byla zřízena dvojitá měšťanská škola. 10. července 1900 bylo zemskou školní radou uděleno povolení a během dvou let byla škola dostavěna. V nové škole byla zřízena obecná a měšťanská škola chlapecká a dívčí.

Během první světové války vykazovaly výkazy úbytek žáků a pokles školní docházky. Po válce se vše vrátilo do normálu.

Historie české školy v Kynšperku nad Ohří se počala v oslavách Mistra Jana Husa dne 6.července 1919 v Citicích u Sokolova. Tehdy se jich zúčastnili i Češi z Kynšperka, ve kterém v té době bylo již čtyřicet šest českých dětí. Poté byla podána na ministerstvu školství žádost o zřízení české školy. V této chvíli se rozcházejí prameny z Kroniky školní České školy v Kynšperku nad Ohří. Na počátku se uvádí, že místní farář Jindřich Seitz je sice Čech, ale je to klerikál, který drží s Němci a brání vzniku české školy a místní lid je tak klerikálně založen, jako nikdo jinde.⁶⁸ Při oslavách deseti let české školy je v téže kronice farář Jindřich Seitz naopak veleben jako uvědomělý Čech, který přispěl ke vzniku české školy.⁶⁹

Česká škola byla v Kynšperku nad Ohří otevřena 1. září 1922 zápisem dvacet šest dětí nejen z Kynšperku, ale i z okolních obcí. Školu finančně podporovala Národní jednota severočeská, místní statkář z nedalekého Kaceřova pan Linhart a “četní příznivci z vnitrozemí“.⁷⁰

Chudé děti dostávaly obuv a ošacení. V roce 1924 škola otevřela druhou třídu a dětí v ní přibývalo až do roku 1929, kdy byla otevřena česká škola i v nedalekém Chlumu svaté Máří. Škola pravděpodobně zanikla v září 1938, kdy české menšinové zanikaly. Většina škol již byla uzavřena v průběhu tzv. henleinovského puče 13. a 14. září.⁷¹

---

⁶⁸ Kronika školní: Česká škola v Kynšperku n/O. Dostupné také z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-so/00424-skola-kynsperk-nad-ohri-1923-1938?language=cs> s. 2.

⁶⁹ Srov. tamtéž.

⁷⁰ Kronika školní: Česká škola v Kynšperku n/O. Dostupné také z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-so/00424-skola-kynsperk-nad-ohri-1923-1938?language=cs> s. 5.

⁷¹ NĚMEC, Václav. *Boje o českou školu: Kapitoly z historie českého menšinového školství v severozápadním pohraničí*. Cheb: Okresní výbor Českého svazu protifašistických bojovníků v Sokolově, 1989. ISBN neuvedeno. s. 30.

Dle kroniky se česká škola starala i volnočasové aktivity českých občanů. Spolupracovala při oslavách státních svátků a narozenin TGM. Při oslavě 28. října 1928 byla pod patronací Národní jednoty severočeské hrána vůbec první česká divadelní hra ve městě.⁷² Ve školní kronice je zmíněn i „mužský zpěvácký sbor“⁷³ „jenž zpíval české písně. Při škole dále působil skautský oddíl. Pod patronací učitelského sboru bylo vytvořeno školní dětské divadlo.“⁷⁴

Prázdninové pobyty dětí byly organizovány Českou okresní péčí o mládež se sídlem v Sokolově. Děti byly posílány na Rokycansko a Sedlčansko hlavně za účelem zdokonalení se v českém jazyku. Kronika tyto pobyty hodnotí velmi pozitivně.⁷⁵

Poslední zápis ve školní kronice je ze září roku 1938 o začátku školního roku. Tímto zápisem školní kronika české školy v Kynšperku nad Ohří končí.⁷⁶

Obsazením Sudet zanikla i česká škola v Kynšperku nad Ohří. Německá škola se reorganizovala podle německého vzoru na tzv. Hauptschule.

V posledních měsících války sloužily školní budovy jako ubikace pro uprchlíky a Wehrmacht. V květnu 1945 byli žáci sezváni vojenskou správou, seznámeni s tím, jak se mají chovat a vycházejícím žákům bylo vydáno německo-české vysvědčení. Tím byla ukončena činnost německé školy.⁷⁷

---

⁷² *Kronika školní: Česká škola v Kynšperku n/O*. Dostupné také z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-so/00424-skola-kynsperk-nad-ohri-1923-1938?language=cs> s. 15.

⁷³ Srov. tamtéž. s. 28.

⁷⁴ *Kronika školní: Česká škola v Kynšperku n/O*. Dostupné také z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-so/00424-skola-kynsperk-nad-ohri-1923-1938?language=cs> s. 24–25.

⁷⁵ Srov. tamtéž.

⁷⁶ Srov. tamtéž. s. 56

⁷⁷ KORB, František. Školství v Kynšperku nad Ohří. *Karlovarsko: Vlastivědný sborník*. Karlovy Vary, 1958, s. 85-92.

4. Dějiny vzdělávání Kynšperku nad Ohří v letech 1945-1989

4.1. Školy v Kynšperku v letech 1945 až 1953

Podle kronik neutrpěla školní budova během války vážnějších škod a na rozdíl od předchozích let došlo ke koedukaci vyučování a školní budova začala fungovat v srpnu 1945, po odchodu americké armády z budovy, jako obecná a měšťanská škola, pod jednou správou. Po nezbytných opravách byla zahájena výuka 3. září 1945.

Vyučování začal proslovem prozatímní ředitel Jaroslav Vacík. V první den vyučování nastoupilo do obecné školy 19 dětí a do měšťanské 6. Děti rychle přibývalo, za měsíc bylo v obou školách 50 dětí. Hlavně českých železničářů (jako po roce 1918) a dále německých antifašistů, kteří dostali povolení od Okresní správní komise ve Falknově. Dle vyjádření pamětníků z řad původních obyvatel, děti z rodin, které neprokázaly loajalitu k republice v roce 1945 do školy nechodily.⁷⁸

Školní inventář nebyl nalezen v dobrém stavu, ale zůstalo zachováno zařízení z české státní školy. Po dobu války se v archivu zachovaly Masarykovy i Benešovy spisy a jiná, pro Němce nežádoucí literatura. Zachovány zůstaly i československé státní znaky.

Dobrá nebyla ani situace s učebnicemi. Obecná škola měla starší učebnice z první republiky, avšak nebyly knihy pro první postupný ročník. Měšťanská škola neměla vůbec nic. Snaha byla řešit nedostatek knih přes místní tiskárnu. Učebnic, objednaných přes sklad byl nedostatek, protože docházelo k neustálému přílivu dětí kvůli osidlování pohraničí.

Nedostatek a zastaralost učebnic, jež byly k dispozici a které nebyly v souladu s koncepcí ministerstva školství a osvěty, působily problémy hlavně měšťanské škole.

Pedagogický sbor s velkými obtížemi zvládal velmi různorodé žáky, kteří přišli z rozdílného, většinou nižšího sociálního prostředí a nestálých rodinných poměrů. Děti trpěly špatnou znalostí českého jazyka a v důsledku války neměly dobré základy. Převažoval nezájem o výuku, děti byly „nedbalého chování“ a protože byl stálý nedostatek učitelů, projevoval se u dětí slabý prospěch a neuspokojivé výchovné výsledky.

---

⁷⁸ SOkA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nepracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

V listopadu 1945 přišel úřední příkaz a musely být přijímány a podle věku zařazovány německé děti. Tento příkaz si již vyžádal otevření druhé třídy.

Obě kroniky, jak kronika Obecné školy, tak Školní kronika se zmiňují, že kromě oslav svátku vzniku republiky a připomenutí úmrtí TGM, se 6. listopadu 1945 poprvé slavilo výročí VŘSR.

Školní kronika též poznamenává, že škola začala odebírat časopisy. A to Mladý hlas, Český domov, Sedmihlásek, Rodinná výchova, Svět v obrazech a Tělesná výchova mládeže. K těmto časopisům škola odebírala i sovětská periodika Искра, Руководство a Вперед.

Od února 1946 začala výuka náboženství. Římskokatolické vyučoval člen Řádu kapucínů z Falknova a z Církve československé dojížděl farář z Karlových Varů. 1. února 1946 byla otevřena škola v nedalekém Libavském údolí, kam odešla větší skupina převážně německých dětí.

Tento školní rok, byly zavedeny takzvané přechodné předpisy, kdy zůstalo zavedené protektorátní číslování tříd, avšak v případě nedostatku učitelů se některé první ročníky měšťanských škol rušily.

Vyučovalo se podle osnov obecné školy z roku 1933 a osnov měšťanské školy z roku 1932. Odstoupilo se od šestistupňové protektorátní stupnice a obnovila se stupnice pětistupňová. Došlo k revizi výuky dějepisu a byl zaveden předmět „Politická výchova“. V té době vyšel výnos ministerstva školství a osvěty, který nařizoval poučit žáky v *“ hodinách politické výchovy o historickém významu odsunu Němců a osídlení pohraničí českým obyvatelstvem, čímž se napravuje historická křivda a zajišťují hranice republiky.”*⁷⁹

Mezi obyvateli města se začali objevovat i reemigranti ze zahraničí. Velmi velká komunita přišla ze Slezska, z okolí Vratislavi, kde žila od první poloviny 18. století. Ve školní kronice měšťanské školy je stížnost na velmi špatné jazykové znalosti dětí reemigrantů a kronika školy obecné upřesňuje, že jazykové znalosti dětí, jež přišly

Německa jsou špatné, kromě evangelických reemigrantů z Husince z „pruského“ Slezska, kteří česky uměli.⁸⁰

---

⁷⁹ SOkA Sokolov, fond Obecná a měšťanská (národní a střední) škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1224, *Kronika školy 1946-1953*, nečíslováno.

⁸⁰ SOkA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

První školní rok byl ukončen s 98 žáky obecné a 130 žáky měšťanské školy.

Během prázdnin byla provedena celková revize školy, bylo vymalováno. Revize vodovodu a topení zjistila neuspokojivý stav a byl vypracován plán na obnovu.

Řídícímu učiteli Vladimíru Jelínkovi se povedlo získat původní školní kroniku české státní školy v Kynšperku nad Ohří z období první republiky. Knihu vlastnil bývalý Ortsleiter (*Ortsgruppenleiter NSDAP*)⁸¹ a byla nalezena v jeho bytě novým vlastníkem bytu. Kniha byla uložena v obecné škole.

Nový školní rok 1946/1947 začal rozdělením obecné a měšťanské školy. Dne 19. srpna 1946 byl v Praze vydán výnos II/3 8917/4, kde byl pověřen vedením obecné školy v Kynšperku nad Ohří Vladimír Jelínek, který byl současně jmenován řídícím učitelem s platností od 1. května 1946. Tímto výnosem došlo k osamostatnění obecné školy.

Dne 1. října 1946 se přestěhovala obecná škola do vlastního křídla školní budovy. Pod správu obecné školy byla dána i mateřská škola, jež sídlila v přízemí školní budovy.⁸²

Ve školním roce 1946–1947 bylo zajištěno stravování žáků za pomoci „*místní péče*“ a mládeže. Potraviny byly jednak z místních zdrojů a dále z darů amerického a kanadského červeného kříže. Děti bylo podáváno kakao a polévka.

Od ledna 1947 začala fungovat pro obě školy místní školní rada, která pro obě školy znamenala okamžité zlepšení, hlavně pro zajištění otopu. Což bylo v zimě roku 1946–1947 důležité. Díky jednoduchým oknům a popraskaným radiátorům bylo ve třídách 6–8 stupňů, přesto se výuka nepřerušila. Městská školní rada marně žádala opravu, místní instalatéri buď měli práci jinde, nebo nebyl materiál na opravu.

V obecné škole bylo na konci školního roku 225 žáků a ve škole měšťanské 145 žáků. Docházka v té době činila 90,82 % ve škole obecné a 83,84 ve škole měšťanské. Kronikář měšťanské školy si stále stěžuje na velmi špatný prospěch žáků.

Od 1. října 1947 začala na měšťanské škole výuka ruského jazyka. Na školu nastoupila učitelka Lydia Belková z Ukrajiny, která byla po okupaci Ukrajiny totálně nasazena v Německu, později vězněna v koncentračním táboře ve Štětíně, z něhož ji

---

⁸¹ Ortsgruppenleiter. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 15. března 2018 [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Ortsgruppenleiter>.

⁸² SOkA Sokolov, fond Obecná a měšťanská (národní a střední) škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1224, *Kronika školy 1946-1953*, nečíslováno.

vysvobodila americká armáda. Krátce po nástupu však onemocněla těžkou formou záškrtu a bylo za ní nutno suplovat.

Únorové události proběhly ve škole proběhly v relativním poklidu a dění v únorových dnech bylo ve škole bráno kladně. Řídící učitel obecné školy Vladimír Jelínek a učitel Oldřich Šiška se stali členy akčního výboru Národní fronty. 24.2.1948 se celý učitelský sbor zúčastnil generální stávky od 12. do 13. hodin. V tu dobu se nevyučovalo.⁸³

Škola se kromě standardních oslav narození TGM zúčastnila i 30. výročí založení Rudé armády.

V rámci podpory lidové demokracie proběhla na obecné i měšťanské škole směna vítězství, během které proběhl sběr odpadu. Mládež sázela stromy, sbírala lipový květ, mandelinku bramborovou z polí a mimo jiné odevzdala do sběru 1200 kg německých knih a novin.

22. dubna 1948 byl přijat nový školský zákon. Na obou školách byl zákon přijat s nadšením. Žákům obou škol byly vysvětleny jeho zásady a byl připomenut hlavně jeho demokratický charakter. Bylo zdůrazněno, že nyní mají přístup ke vzdělání opravdu všichni žáci, nejen měšťtí, ale i venkovští. Následoval zpěv státní hymny a na zbytek dne dostali žáci volno.

Žáci obou škol se poprvé zúčastnili oslav 1. máje, kde členové pedagogického sboru a jmenovitě učitelka ruského jazyka Lydia Belková „*nabádali žactvo k oslavám*“.

Červen 1948 proběhl ve vzpomínkách na těžce nemocného Edvarda Beneše, ale i v oslavách nově zvoleného prezidenta Klementa Gottwalda.

V počátečním období odešel ředitel národní školy Miroslav Vacík do Oloví a prozatímně vedl školu do 1. července učitel Václav Ochotný. Poté byl jmenován ředitelem střední školy odborný učitel Zdeněk Kašpar, jenž působil jako učitel tělesné výchovy na sokolovském gymnáziu.⁸⁴

Na národní škole proběhlo sčítání dětí podle náboženství a národnosti.

V červnu 1948 bylo na národní škole v Kynšperku nad Ohří 218 katolíků, 8 československých, 3 českobratrství, 28 evangelíků, 7 pravoslavných a 10 bez vyznání.

---

⁸³ SOkA Sokolov, fond Obecná a měšťanská (národní a střední) škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1224, *Kronika školy 1946-1953*, nečíslováno.

⁸⁴ SOkA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

Podle národnosti bylo ve škole 159 Čechů, 33 Slováků, 60 Němců, 7 volyňských Čechů a 15 reemigrantů.

Na počátku školního 1948/1949, dne 3. září zesnul prezident Edvard Beneš. Celá škola se zúčastnila společné tryzny.

Na počátku října 1948 byly Okresním školním výborem v Sokolově schváleny doučovací skupiny a zájmové kroužky. Doučovacích skupin bylo 11 a měli je na starost třídní učitelé. Jednalo se o doučování z českého jazyka a matematiky. Zájmové kroužky byly vytvořeny tři. Tělovýchovný, čtenářský a šachový.

Učitelé sbory škol přijaly, po společné poradě, školní pětiletý plán, který byl předložen žákům, kteří spolupracovali při jeho plnění. Originál plánu byl odeslán na OŠV do Sokolova.

Učitelé se začínají ve zvýšené míře zúčastňovat mimoškolních angažovaných aktivit, kronika uvádí zejména ředitele národní školy Vladimíra Jelínka a učitele Oldřicha Šišku.⁸⁵

Mimoškolní činnost učitelů střední školy spočívala spíše v zájmových kroužcích. Ředitel Zdeněk Kašpar vedl místní vlastivědný výzkum, byl náčelník Sokola, jiní učitelé vedli stolní tenis, nebo divadelní kroužek.⁸⁶

Na nový rok 1949 byla slavnostně zahájena první pětiletka. Kronikář národní školy s nadšením komentuje nástup všech pracujících na Gottwaldovu pětiletku, kdežto v kronice střední školy je zmínka o promluvě ředitele o významu pětiletého plánu. Toho roku se vzpomínalo 25. výročí úmrtí V.I.Lenina.

Počátek roku přinesl i změny v samosprávě. Zrušily se zemské úřady a vznikly krajské národní výbory. Okres Sokolov spadl po Karlovy Vary. Učitelé sbory byly rozděleny podle typu na okrsky a jednou za měsíc se setkávaly k „okresním okrskovým pracím“.⁸⁷

V měsíci březnu 1949 byli povoláni učitelé z obou škol na brigádu do místní briketárny, „aby dokázali svůj kladný postoj k manuální práci“.⁸⁸ Ti, kteří se ze

---

⁸⁵ SOkA Sokolov, fond Obecná a měšťanská (národní a střední) škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1224, *Kronika školy 1946-1953*, nečíslováno.

⁸⁶ SOkA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

⁸⁷ Srov. tamtéž.

⁸⁸ SOkA Sokolov, fond Obecná a měšťanská (národní a střední) škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1224, *Kronika školy 1946-1953*, nečíslováno.

zdravotních důvodů nemohli brigády v briketárně zúčastnit, odpracovali stejný počet hodin na MNV.

Školní rok byl ukončen 264 žáky na národní škole a 176 žáky na škole střední.

Školní rok 1949/1950 začal s nástupem nových učitelů obou škol a na národní škole byl stav úplný.⁸⁹

Na školu střední nastoupilo také několik mladých učitelů a mezi nimi přišel mladý učitel František Korb. František Korb, narozený 12.3.1923 v Rush Center, Kansas, USA. Vystudoval reálné gymnázium v Rakovníku a poté filozofickou fakultu UK v Praze. Po nástupu až do svého penzionování působil jako učitel na kynšperské škole, dále jako městský kronikář a historik.

Od prázdnin probíhala ve škole oprava topení. Do zimy nebyla oprava realizována a budova školy nebyla vytápěna. Výuka probíhala standardně dál, ale vlivem zimy ve třídách došlo ke zhoršení zdravotního stavu žáků. Problém s topením se projevil i na školní kuchyni. Díky zpožděné montáži není školní kuchyně schopna uvařit, a proto byly rozdávány dětem potraviny. Děti dostávaly sušené mléko, tuk, sádlo a jednu konzervu denně.⁹⁰ Provoz školní kuchyně byl zahájen až v lednu 1950.

K problémům s vytápěním se toho roku přidala i epidemie spály, příušnic a angíny. Tudíž byla od 2 do 20 listopadu přerušena výuka a děti si docházely pro úkoly.

V listopadu byl vyhlášen týden tvořivé práce, který byl konán na počest narozenin prezidenta Klementa Gottwalda.

Jednou z nejdůležitějších oslav roku 1949 bylo recitační pásmo k 70 výročí narození J.V.Stalina.

Z let 1949/1950 je znát, že i přes veliké technické problémy se školní budovou, se škola velmi věnovala oslavám výročí našich a sovětských činitelů.

Posledním dnem roku 1949 ukončila svoji činnost ústřední školská rada, místo ní byla vytvořena školská komise při MNV. 1. leden 1950 je brán jako mezník, při přechodu na novou školskou komisi. Ta prokázala hned od počátku pochopení pro školu a

zakoupila nový nábytek pro ředitelnu, sborovnu a jednu z tříd. Prvním lednovým dnem přechází ekonomicky škola pod MNV.

---

⁸⁹ SOkA Sokolov, fond Obecná a měšťanská (národní a střední) škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1224, *Kronika školy 1946-1953*, nečíslováno.

⁹⁰ Srov. tamtéž.

Na schůzi SRPŠ 23. ledna 1950 byla rodičův vysvětlována první pětiletka a přišel první nábor hornických učňů. Učitelka ruského jazyka měla přednášku na téma pionýrské hnutí. Započal nábor žáků do pionýrských oddílů. Nábor řídili prověřeni a vyškolení členové ČSM. Pionýři se scházeli prozatím jednou týdně po vyučování v učebně, protože pro ně nebyla k dispozici klubovna.

Učitelství den 30. března 1950 byl doplněn „Lánskou akcí“.⁹¹ Jeho hlavním účelem bylo získat vycházející žáky pro hornická povolání. Během programu vystoupili horničtí učni z učiliště v Královském Poříčí s kulturním programem. Program byl doplněn filmem o životě hornického domova mládeže. Pro hornictví byli získáni čtyři chlapci národní školy. Kronika střední školy uvádí náborové hornické akce i 23. ledna, 13 a 23 února 1950.

Nábory začaly provádět i jiné průmyslové podniky v kraji, stavebníci, textilky a porcelánky.

Závěr školního roku se nesl s výzvou mládeži, aby bojovala s Mandelinkou Bramborovou. V okolí Kynšperka byl zaznamenán její zvýšený výskyt a žáci s učiteli prováděli její sbírání do poloviny července.

Pro učitele znamenal konec školního roku i nový platový zákon a pracovní činnost v době prázdnin. Učitelé si vybrali dovolenou a během července nastupovali do školy na její úpravy, opravy, případně přípravy učebnic. Dále bylo prováděno politické školení sboru v Chebu.

V létě byla školní budova propůjčena k rekreaci dětí z Českého Krumlova, a naopak kynšperské děti odjely do Doks a Plané v jižních Čechách.

Na konci školního roku chodilo do školy 242 žáků střední a 308 národní školy.

Na přelomu čtyřicátých a padesátých let bylo již znát, že má škola velké technické problémy, které se řešily v následných desetiletích. V kronikách byl vidět obrat k novému směřování republiky a následně i školství.

Nový školní rok 1950/1951 přinesl novinku v přidělení školních funkcí mladým učitelům. Stávají se důvěrníky ROH, vedou žákovskou organizaci, popřípadě píšou do

školního tisku. Mladí učitelé též dostávají na národní škole nejvyšší postupové ročníky, aby mohli využít svoje teoretické vědomosti získané studiem.

---

⁹¹ Lánská akce. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 4. 8. 2016 [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/L%C3%A1nsk%C3%A1_akce.

Ihned počátkem roku byli žáci střední školy odvedeni na brigády. Počátkem září se žáci zúčastnili chmelové brigády a později v říjnu sběru brambor.

Učitelský sbor vypracoval v čele s ředitelem národní školy vypracoval půlroční plán školy, který byl shledán na okrese natolik kvalitní, že byl poslán na krajský výbor. Starší učitelé převzali patronát nad mladšími.

Podle sborníku č. 52(ONV) byly na škole zavedeny marxisticko-leninské kroužky, kde byla probírána politická témata. Školní a doučovací kroužky byly dále rozšiřovány.

V říjnu přijala škola výzvu školy v Dalovicích a vyhlásila akci „říjen, měsíc solidarity mládeže Československa s mládeží Korejskou“.⁹² Akce byla hodnocena jako úspěšná, přispělo k tomu i dětské přestavení na kterém bylo vybíráno vstupné, jehož výtěžek byl též poslán na fond korejských dětí.

1. února 1951 vstoupil v platnost nový školní řád. Jak se v kronice píše, byl již zaveden zákon o jednotné škole, ale stále se používal kapitalistický školní a vyučovací řád. Tento řád byl vypracován v duchu nové socialistické školy a zaměřuje se mimo jiné na hlavní zásady, uvědomělou kázeň a učit se.⁹³ Učitelé se s novým řádem postupně seznamovali a probíhala nad ním živá diskuse. Výklad školního řádu byl poskytnut rodičům, pionýrské a školní organizaci a veřejnosti pomocí rozhlasu a tisku.

Další novinkou bylo zavedení žákovských knížek. Žákovská knížka měla být pojítkem mezi školou a rodinou a má ukazovat úspěchy a nedostatky jejich dětí. Žákovská knížka měla jasně ukazovat, nakolik je žák dobrý. Očekávalo se, že důsledná kontrola žákovských knížek značně zlepší školní práci dítěte.

Při národní škole byla zřízena školní družina, které byla upravena vila po místním státním správci, nedaleko školy. Vila byla opatřena kuchyní, šatnou a jídelnou v přízemí a v poschodí se studovnou a knihovnou. K objektu náležela velká zahrada.

Výnosem ministerstva školství byly nařízeny poprvé v tomto školním roce závěrečné zkoušky. „Účelem zkoušek je prokázat přípravu žáků pro praktický život a jejich zapojení do pracovního procesu při budování socialismu v našem státě.“⁹⁴ Zkoušek se zúčastnili všichni žáci čtvrté třídy střední školy. Všichni prospěli. Ostatní žáci, kteří

---

⁹² SOkA Sokolov, fond Obecná a měšťanská (národní a střední) škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1224, *Kronika školy 1946-1953*, nečíslováno.

⁹³ Srov. tamtéž.

⁹⁴ SOkA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

dokončili devítiletou docházku na národní škole i škole střední zkoušky nedělají. Jsou však pozváni před zkušební komisi k pohovoru ohledně budoucího povolání. Mnoho žáků je oceňováno, že vstupují do nejdůležitějších oborů, jako je hutnictví a hornictví.

Učitelům byla nařízena prázdninová činnost, kdy po vyčerpání své zákonné dovolené musí věnovat dva až čtyři týdny (podle služebního staří) studiu politické literatury, kterou bude potřebovat v příštím školním roce.

Školní rok 1951/1952 začal slavnostním přivítáním za účasti představitelů města a strany.

Ze školních kronik je již zřetelně znát bolševizace školství. „Pedagogický sbor si uvědomuje úkoly, které mu ukládá komunistická strana Československa a vláda a chápe odpovědnost své práce při výchově nového, pokrokového člověka. Studuje a při své práci se řídí usneseními ÚV KSČ v učebnicích i pokyny celostátní učitelské konference z července 1951. Na vyučování se připravuje, učivo systematicky plánuje, vhodně aktualizuje a ideově doplňuje.“⁹⁵ Dochází i ke kritice, která ukazuje nedostatky. Učitelé mají upevnit kolektiv a pomáhat mladým učitelům, pravidelně studovat pedagogickou, odbornou a politickou literaturu. Hlavním cílem je vybavit mládež hlubokými a trvalými vědomostmi, „vésti ji k činorodému vlastenectví, k úctě a lásce k práci.“

Druhým tématem kroniky roku školního roku 1951/1952 je internacionální boj proti imperialismu. Hrdinný boj korejskému lidu proti americkým imperialistům, kteří vraždí korejský lid pomocí bakteriologických zbraní. Kronika popisuje první válku ve Vietnamu, nepokoje v Egyptě a Tunisu a boj dělnické třídy ve Francii a Itálii. Dle kronikáře se proti rozpoutání války staví i pokrokový lid v západním Německu, kde „loutková vláda obnovuje Wehrmacht.“⁹⁶ Boj za mír, se stává povinností každého pokrokového člověka.

Velká stížnost tohoto roku směřuje na fungování pionýrské organizace. Organizace není příliš aktivní a jednou z příčin je nefunkční místní organizace ČSM. Ke zlepšení dochází až když se práce s pionýry ujmou učitelé. Velkou zásluhu na tom má i mladý učitel Čestmír Majer, který má ve vedení PO zkušenosti z předchozích působeníh.

---

⁹⁵ SOkA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

⁹⁶ Srov. tamtéž.

Čestmír Majer se později vyprofiloval v jednu z nedůležitějších postav kynšperského školství.

Dalším problémem bylo velké procento dětí na propadnutí. 10 %. respektive 12 %. Přesto, že jsou v každé třídě doučovací skupiny dochází pravidelně k tomuto jevu. Omluvou má být stále velké procento žáků ve třídách, kteří neovládají mateřský jazyk. Jedná se o místní Němce a reemigranty.⁹⁷

Proběhla opět Lánská akce na podporu náboru horníků a hutníků. Akce byla hodnocena velmi úspěšně, plán náboru byl splněn na 200 %.

Ukončení školního roku proběhlo ve znamení státních závěrečných zkoušek, kde se škola zařadila v úspěšnosti na první místo v okrese.

Během prázdnin se pedagogický sbor věnoval vzdělávacím kurzům. Ve škola proběhla instalace nového elektrického rozvodu, původní byl pro žáky již značně nebezpečný.

Nový školní rok 1952/1953 završil působení dvou škol v jedné budově. Od roku 1945 došlo téměř od nuly k vybudování základního školství v Kynšperku nad Ohří. Ač byly školy dvě, sídlily v jedné budově kynšperské školy a jejich osudy se navzájem prolínaly.

V kronikách je znát, jak byly obě školy budovány s nadšením Masarykovy republiky a jejich postupný příklon k filozofii poúnorové vládnoucí třídy. Každý školní rok probíhaly oslavy různých svátků. Narozeniny Tomáše Garrigue Masaryka a Edvarda Beneše v druhé polovině čtyřicátých let postupně vystřídal Klement Gottwald, Josif Vissarionovič Stalin, nebo Zdeněk Nejedlý začátkem padesátých let. Začala se slavit výročí říjnové revoluce, nebo dny rudé armády.

Byly to i roky úspěšné, kdy se podařilo vybudovat funkční školu téměř z ničeho, s absolutním nedostatkem učebních pomůcek a učitelů. Byla velká fluktuace učitelů a dětí. Učitelský sbor se neustále musel potýkat s dětmi, které neuměly jazyk a jejich sociální zázemí neumožňovalo úspěšné zvládnutí školy. Škola postupně začala fungovat i jako kulturní středisko, kde byly žákům promítány filmy, od klasických v letech čtyřicátých až po budovatelské v letech padesátých. Postupně byla vybudována školní jídelna a družina. Politická situace ve městě odpovídala době, ale díky nadšení mnoha učitelů bylo vše zvládnuto.

---

⁹⁷ SOkA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

4.2. Osmiletá střední škola 1953 až 1964

Dne 1. září 1953 vznikla ve městě Osmiletá střední škola. Škola vznikla spojením národní a střední školy na základě nového školského zákona. Osmiletá střední škola byla školou všeobecně vzdělávací. V okresních a krajských městech byly zřizovány školy dvanáctileté, které nahrazovaly školy národní, střední a gymnázia.

Ředitelem školy se stal Oldřich Šiška, který působil na národní škole. Škola měla 18 tříd, ze kterých byla nejvyšší třídou tzv. JUK, jednoroční učební kurz, který přechodně vyrovnával rozdíl mezi původní a novou soustavou. Nová škola měla 582 žáků. Učitelský sbor vznikl spojením obou původních sborů. Hned na počátku roku bylo vytvořeno nové SRPŠ kde se konstatuje stále malý zájem rodičů o výchovu svých dětí.⁹⁸

Skupinová rada školní pionýrská organizace je chválena jako „velmi iniciativní a aktivní orgán školy“.⁹⁹ Naopak je kritizována OV ČSM, která slibovala mnoho vedoucích, ale stále zůstává jen u slibů. Ze čtrnáctiletých žáků v osmých třídách a JUKu je složena skupina ČSM, která sice nebyla tak dobrá, jako žáci PO, ale i tak měla úspěchy v práci, hlavně díky dívkám. Chlapci v práci pro ČSM nevynikali.¹⁰⁰

Hned na počátku roku došlo ke změnám ve vztahu k německým dětem. Byly založeny dva výběrové kroužky německého jazyka. Pro každý stupeň jeden kroužek. Oba kroužky navštěvovalo sedmdesát dětí.

Většina pedagogického sboru dojížděla do vzdělávacího střediska v Chebu, aby mohli „zkvalitňovat svoji práci a vštěpovat dětem materialistický světový názor.“¹⁰¹

Zima počátkem roku 1954 byla poměrně silná, díky jednoduchým oknům na WC zamrzly často opravované radiátory. Vyučování bylo zajištěno v místním hostinci, družině a osvětové besedě. Protože problémy byly v celém kraji, povedlo se až za 14 dní zajistit opravu. Díky mrazům onemocnělo velké množství sboru a dětí. Problém byl i s hygienou budovy, kdy mrazy poškodily WC. Jedno křídlo budovy bylo opraveno v zimě a druhé na konci školního roku. Oprava stála 90 000 Kčs.¹⁰²

---

⁹⁸ SOkA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

⁹⁹ Srov. tamtéž.

¹⁰⁰ Srov. tamtéž.

¹⁰¹ Srov. tamtéž.

¹⁰² Srov. tamtéž.

V dubnu a květnu probíhá výběrové řízení do škol III. Stupně a SPZ¹⁰³. Škola se snaží o komunikaci s rodiči a pořádá časté schůzky, kde je informuje o prospěchu žáků a možnosti jejich uplatnění na studiích a v povolání. Při zkouškách jsou chváleni žáci JUKU.

Prázdniny byly ve znamení oprav školní budovy, byly opraveny radiátory, jednoduchá okna vyměněna za dvojitá a ve třídách položeny parkety.

V počátku školního roku 1954/1955 se kronika zmiňuje o chmelové brigádě na kadaňsku s poznámkou, že má být žákům věnována zvýšená péče, aby mohli dohnat zameškanou látku.

Tento rok byla pro „zanedbané žáky“ založena zvláštní škola. Založení zvláštní školy znamenalo odchod některých učitelů na nová místa a po nějakou dobu se na osmiletce vyučovalo na „etapy“.

Ve spolupráci s odborem školství ONV v Sokolově a Společností pro šíření politických a vědeckých znalostí došlo k pořádání první „rodičovské univerzity“. Ačkoliv provádění akce měl na starosti výbor žen při MNV byla účast žen velmi slabá. Přednášel ředitel školy.

Rok 1955 byl ve znamení celostátní spartakiády již se zúčastnilo padesát jedna žáků, a proto se uskutečnily dříve závěrečné zkoušky a byl ukončen školní rok.

Nový školní rok 1955/1956 se nesl ve znamení rozšíření pionýrské organizace. Pionýrů bylo již 120 a na školu přichází stálá skupinová vedoucí z OV ČSM, se kterým neustále udržuje styky.

V průběhu roku byly vykonány čtyři školní inspekce. Inspekce zjistila, že se všude pracuje podle metodiky a práce učitelů je celkem dobrá.¹⁰⁴ Nedostatky byly zjištěny převážně v matematice.

Byl ohlášen druhý ročník rodičovské univerzity. Tentokrát si záštitu vzala Společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí. Přednášející byli většinou ředitelé osmiletých a jedenáctiletých škol. Ani tento rok lidé o přednášky nejevili zájem, přihlásilo se celkem třináct lidí. Je však pravdou, že některých přednášek se zúčastnilo i třicet lidí, ale

---

¹⁰³ Státních pracovních záloh

¹⁰⁴ SOKA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

vzhledem k počtu rodičů byla účast velmi nízká. To svědčilo o velmi malém zájmu rodičů o

výchovu. Většina rodičů se domnívala, že „nemají těchto přednášek zapotřebí.“¹⁰⁵ Přednášející se scházeli ke společným poradám, kde usoudili, že „pedagogická propaganda přednáškami,“¹⁰⁶ se bude provádět na normálních schůzích SRPŠ.

Tento školní rok byl též uskutečněn první výchovný koncert pro žáky z okresu Sokolov. Koncert byl uskutečněn Karlovarským lázeňským orchestrem. Každá skladba byla okomentována a vysvětlena. Bylo dohodnuto, že koncerty budou uskutečňovány každoročně, v rámci estetické výchovy.

Konec školního roku byl opět v režimu závěrečných zkoušek, ve kterých bylo kladně hodnoceno zlepšení v matematice, ale zhoršení v Českém jazyce.

Nastal problém, kdy se nedaří nábor na studijní obory středních škol. Rodiče v dělnických (hlavně hornických) profesích vydělávají hodně peněz a nemají zájem, aby šly děti studovat. Mládež sama pod vidinou vyšších výdělků se odmítá učit a chce ihned vydělávat. Pedagogický sbor se snaží více působit na nerozhodnuté rodiče s dětmi, kteří mají studijní nadání.

O prázdninách dochází k jednání o přístavbě školy. V plánu je výstavba města pro zaměstnance šachty a budoucí elektrárny. Pro jejich děti je již stávající budova nedostačující. Plán výstavby byl stanoven na rok 1957.

Školní rok 1956/1957 započal opět změnami v pedagogickém sboru. Mezi mladými učiteli na osmiletou střední školu přišel i mladý učitel Zdeněk Tomeš, který se později vyprofiloval jako dlouholetý zástupce ředitele pod Čestmírem Majerem a pozdější ředitel školy.

Velikou pozornost v kynšperské škole vyvolalo povstání v Polské lidové demokratické republice a Maďarské demokratické lidové republice. Události byly sledovány s velkou pozorností celou školou. Proběhly diskuse o snahách maďarské kontrarevoluce a budování polského komunismu. Kronika konstatuje, že v těchto zemích došlo k „velkým chybám ve vedení dělnických stran, které se nezabývaly zvyšováním

---

¹⁰⁵ SOKA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

¹⁰⁶ Srov. tamtéž.

životní úrovně obyvatelstva, čehož využila reakce domácí, podporována reakcí zahraniční.“ Pedagogický sbor konstatoval, že u nás k těmto událostem dojít nemůže, protože Komunistická strana Československa vždy sledovala v první řadě zvyšování hmotné úrovně obyvatelstva.¹⁰⁷

V tomto školním roce byly zavedeny dva nové předměty. Praktická cvičení v dílnách a na pozemku a ruční práce pro dívky. Dílna byla vybavena velmi dobře, ale její kapacita byla pro malý počet žáků. Škola se tímto stala školou polytechnickou.

Závěrečné zkoušky prokázaly, že žáci nečtou a mají velmi malé znalosti literatury. Nábor žáků do středních škol přinesl problémy v tom, že „vnitrozemské“ technické školy odmítají přijmout žáky z jiných krajů.

V následujícím roce 1957/1958 bylo ve škole dvacet jedna tříd. Škola byla úplně plná, vyučovalo se i v kreslárně a posluchárně. Ředitelství školy rozhodlo, že druhé třídy budou vyučovat na dvě směny. Proti tomu protestovali zejména rodiče z nedalekého Libavského údolí, jejichž děti by musely chodit pěšky ve tmě, okolo místa, „kde se před lety stala vražda žákyně školy“. Došlo tedy ke zrušení dvou tříd a k jejich rozpuštění do zbývajících tříd. Zároveň bylo využito nařízení, které znemožňovalo přijímání dětí mladší šesti let do první třídy. Toto opatření bylo bráno jako obrana proti „propadání žáků“.¹⁰⁸

Pro následující školní rok byla vydána ministerstvem školství a kultury následující směrnice: „Školství má se zaměřit po zhodnocení stavu dosavadní činnosti zejména k polytechnickému vyučování, ku zlepšování prospěchu školy, a k výsledně, zejména ideově politické výchově žáků.“¹⁰⁹ Následně byli proškoleni všichni ředitelé Karlovarského kraje, kteří dál vedli školení svých třídních učitelů.

Tento školní rok je posledním rokem osmileté střední školy. Následující školní rok 1958/1959 se škola začne přeorganizovávat na školu devítiletou s přechodem na dvanáctiletou. Učitelé se během prázdnin zúčastnili přeškolovacích kurzů na nový typ školy.

Školní rok 1958/1959 začal opět zvýšenou fluktuací učitelů. Škola měla 18 tříd, všechny třídy měly svoje pobočky. Pátá a šestá třída měla dvě pobočky. Škola má celkem 605 žáků.

---

¹⁰⁷ SOKA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

¹⁰⁸ Srov. tamtéž.

¹⁰⁹ Srov. tamtéž.

Velký nárůst dětí znamenal zátěž na jídelnu a družinu mládeže, které musely být odděleny, Pro jídelnu byl adaptován prostor v bývalé tiskárně. V těch letech se již začal projevovat velký nedostatek prostor pro výuku. Nová kuchyně byla vesměs chválena v okresním tisku. Po jejím zprovoznění se však objevují velké závady na kouřovodech, díky kterým odchází veškerý personál kuchyně. MNV urychleně odstraňoval závady. MNV převzalo řízení nové kuchyně a tento stav se stal unikátním patrně pro celou ČSR. Z tohoto důvodu se orgány školy staraly pouze o dozor ve školní jídelně. Kronikář říká, „že by to snad bylo uskutečnění decentralizace státní správy?“¹¹⁰

Velkou událostí byl koncert České filharmonie v kraji. Všichni učitelé se zúčastnili koncertu v Sokolově. Pedagogický sbor živě diskutoval o programu a ředitel školy vysvětloval kolegům program a jak mají poslouchat a čeho si všímat.¹¹¹ Na programu byla „Má vlast“. V tu dobu se jednalo o největší kulturní událost, jakou dosud okres nezažil. Přesto nebyl sál Hornického domu v Sokolově zaplněn. Sice byl vyprodán, ale lidé nepřišli všichni. Druhou velkou akcí byla exkurze na nově postavenou tepelnou elektrárnu v nedaleké Tisové. V těch letech se jednalo o největší elektrárnu v republice. Za příklad bylo dáváno pracovní prostředí zaměstnanců. Bylo oceňováno, že spaluje uhlí, které pro svoji nekvalitu nelze použít pro jiné upotřebení. Poslední z akcí byl zájezd do NDR pro učitele sloužící více než deset let v pohraničí. Zájezdu se zúčastnil ředitel školy a předseda ZV ROH.¹¹² Během zájezdu vykonali návštěvu Drážďan, Míšně, Lipska a Cvikova. Nejvíce zaujala galerie v Drážďanech. Během zájezdu byly navštíveny školy okresu Cvikov. Učitelé se seznámili s vyučováním, družinou a v praxi viděli „péči závodů o polytechnické vzdělávání učitelů.“¹¹³

Závěrečné zkoušky tohoto školního roku jsou zrušeny. Učitelský sbor má prvořadý úkol přechod na devítiletou školní docházku. Ten se však nedaří, přihlásí se jen 5 žáků. Ti jsou převedeni na devítiletku do Sokolova a třída v Kynšperku otevřena není.

V nový školní rok 1959/1960 má škola devatenáct tříd. Protože se nepodařil přechod na devítiletou školu, stanovil okresní školský odbor cíl, získat třicet žáků do deváté třídy. S tímto úkolem se škola nemohla vyrovnat, neboť spousta rodičů se stále dívala na

---

¹¹⁰ SOKA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

¹¹¹ Srov. tamtéž.

¹¹² Závodní výbor ROH.

¹¹³ SOKA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

devátou třídu jako na zbytečnou, která zdržuje děti, které by mohly nastoupit do pracovního procesu od vydělávání peněz. Následně bylo svoláno SRPŠ osmých tříd, ale ani to nepřineslo úspěch. Ředitel školy požádal o pomoc MV KSČ a teprve následující rok byl úkol splněn. Problémy s rodiči byly natolik veliké, že se o situaci ve škole začal zajímat redaktor regionálních novin Stráž míru. Redaktor mluvil nejenom s učiteli, ale i s rodiči. V novinách se poté objevil článek o názoru rodičů na prodloužení školní docházky. Na konci školního roku se zapsalo do deváté třídy třicet sedm žáků. Škola překročila plán o sedm žáků.

Opět byl řešen neuspokojivý zdravotní stav žáků. Ve škole byla žloutenka. Jednou z příčin byly neuspokojivé hygienické podmínky ve škole. Plán generální opravy nebyl schválen a bylo nutno žádat o generální opravu školy na rok 1960/1961. Jediné, co bylo schváleno byla generální oprava školní družiny

Téměř celá stránka školní kroniky je věnována problémům se získáním schopného topiče pro školu. Posledním topičem byl na tolik velký opilec, že se o něm ve školní kronice píše, že „je dětem pro smích, na ostudu a je špatným předmětem zdejšího inventáře. Po skončení sezony je mu poděkováno za dosavadní práci a je doprovázen k východu z budovy s přáním, aby se v nastávající sezoně neobjevoval.“¹¹⁴ Personální problémy byly stále i v kuchyni.

V tomto roce vrcholila příprava na druhou celostátní spartakiádu, kam škola posílala devět dívek.

Rok 1960 proběhl nejen v patnáctém výročí osvobození, ale i v očekávání změn v Československu. Rušil se Karlovarský kraj a byl zřízen Západočeský kraj se sídlem v Plzni. Republika se změnila v socialistickou, a tudíž stanula na „prahu komunismu“.¹¹⁵

V roce 1959 dostal akademik Jaroslav Heyrovský Nobelovu cenu, o což škola projevuje zájem, stejně tak vládne nadšení z dobývání vesmíru.

Ve školním roce 1960/1961 dochází ve městě k územním změnám. Několik okolních obcí splynulo s městem Kynšperk. Rušením škol v okolí stoupá počet tříd na dvacet čtyři a ve škole byl ustanoven druhý zástupce ředitele, kterým se stal Čestmír Majer. Z důvodu nedostatku tříd se nižší třídy střídají ve vyučování. Tento stav trvá do 18. října 1960.

---

¹¹⁴ SOKA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

¹¹⁵ Srov. tamtéž.

Tento den přebrala škola internát místního učiliště a přeměnila ho ve školu. Díky požadavku odboru pracovních sil na podzimní brigádu jsou tři poslední ročníky drženy tři týdny ze školy. Jednalo se o osm tříd.

Počínaje zářím 1960 dostávají žáci školy učební pomůcky zdarma.¹¹⁶

Poměrně dobrých úspěchů dosahovala škola v polytechnické výchově. Na školní zahradě byl postaven skleník a zahrada byla obdělávána celý rok. Byla na ní pěstována zelenina pro školní jídelnu. Pro praktické vyučování v dílně a na zahradách byl získán mistr odborného výcviku. V budově zdejšího učiliště byla získána další dílna, protože učiliště zrušilo praktické vyučování.

Společně s polytechnickou výchovou dosahuje škola i úspěchy v elektrotechnickém kroužku, který se stává nejpoblíbenějším školním kroužkem. Na druhém místě je zájem místních pionýrů o nové dopravní předpisy. Následně byly pořádány besedy o nové dopravní vyhlášce 141 s příslušníky VB.

MV KSČ zřídil pro politické vzdělávání večerní školu RSS¹¹⁷. Školy RSS se museli zúčastňovat všichni učitelé, straníci i nestraníci.

V dubnu 1961 se opět na OSP¹¹⁸ v Sokolově začíná jednat o opravě školní budovy. Byl připraven rozpočet na částku 450 000 Kč. Po několika týdnech tuto částku snížil na 280 000 Kčs a po schválení dokumentace GO byla částka snížena na 100 000 Kč. OSP začal školu opravovat na konci července 1961, protože neustále pokračuje výstavba

nového města, je zapotřebí výstavba nové školní budovy. MěNV se snaží jednat, protestuje proti zdržení, avšak vše je bezvýsledné. Nakonec byl přislíben počátek stavby na podzim 1961.¹¹⁹

Zahájení školního roku 1961/1962 probíhalo během generální opravy školy. OSP uskutečňuje jen část GO, protože schválený obnos stačí jen na obnovu sociálních zařízení v obou křídlech školy. OSP je kritizováno za špatnou organizaci práce. Škola funguje bez základního sociálního zařízení. Nová WC jsou předána až v prosinci.

---

¹¹⁶ SOKA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

¹¹⁷ Rok stranického školení

¹¹⁸ Okresní stavební podnik

¹¹⁹ SOKA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

Počet tříd stoupl na 29 a zároveň nastoupil větší počet nových pedagogických pracovníků. Většina z nich nastoupila na druhý stupeň, kde byl stálý nedostatek učitelů. Všichni začínající učitelé mají problémy s udržováním kázně.

15.9.1961 je povolán ředitel školy na poradu Pozemních staveb do Staré Role, za účelem jednání o stavbě nové školní budovy. Brzy po jednání je započata stavba nového školního areálu. Nová škola se začíná stavět na místě oblíbeného parku, který se nachází před stávající školní budovou.¹²⁰ Staveniště na místě je oploceno, protože školu stavějí vězni. Škola je projektována na dva pavilony, 18 tříd, dílnu a tělocvičnu. Později začala stavba nové jídelny a družiny mládeže.

Během prázdnin proběhla druhá etapa generální opravy. Je zaveden vodovod do všech tříd, opravila se sborovna, posluchárna a tři třídy dostaly parkety.

Ředitel školy Oldřich Šiška požádal o přeložení a bylo mu vyhověno.

2. září 1962 začal nový školní rok se 30 třídami a 4 odděleními školní družiny. Na začátku roku bylo ve škole již 1014 žáků. Kromě hlavní budovy se vyučovalo v budově bývaného internátu a ve škole v Pochlovicích. Během školního byla ve škole značná fluktuace žáků. Probíhal i příliv nových žáků, za rok přibylo 69 nových dětí.

Novým ředitelem školy byl jmenován Čestmír Majer, který na místě ředitele setrval až do svého penzionování v roce 1986. Novou zástupkyní se stala Vlasta Čtvrtečková, která se později stala první ředitelkou nové druhé základní devítileté školy.

Ve škole bylo již 24 oddílů PO a 6 oddílů jisker. 12 oddílů mělo dospělé vedoucí, ostatní oddíly vedli starší žáci ZDŠ, nebo bývalý žáci, studenti středních škol. Pionýrská organizace dostala tři hektarový pozemek bývalé drůbežárny na stavbu pionýrského domu.

Zástupce patronátní organizace z elektrárny Tisová vypracoval projekt adaptace domu na přestavbu pionýrského domu. Pionýři připravili pozemek pro stavbu a patronátní závod elektrárny Tisové zůstal jen u slibů. Stavba se nerealizovala.

Škola dokončila generální opravu a až na drobnosti byl její stav dobrý. Což se odrazilo i během kruté zimy, kdy bylo nutné topit nejen ve dne, ale i v noci. Byly zavedeny směny, kdy topili učitelé, vždy po dvou. Ve dne vyučovali, v noci topili. Při nočním topení učitelé odstraňovali závady po stavebnících a jejich postoj byl dáván do

---

¹²⁰ Vzpomínky učitelů Evy Fréharové a Olgy a Zdeňka Tomešových ze dne 29. srpna 2019. Osobní archiv autora.

kontrastu s postupem dělníků stavebních firem. Byla vyzdvihnuta obětavost učitelů Tomeše, Klimeše, Ryklíka, Prokopa a učitelek Čtvrtečkové, Tomešové a Klimešové.

Ve školním roce 1963/64 se stala škola s 1077. žáky největší školou okresu Sokolov.

Organizace PO získala jako pionýrský dům objekt bývalé školy v Pochlovicích. Školní jídelna se dočkala nové budovy v areálu nově budované školy. Zápis tohoto roku je poměrně krátký, ale v plánu kontrol je bez jakéhokoliv komentáře vsunuta věta psaná kronikářem: „Feminisace školství je pro dobrou práci školy zhoubou“.¹²¹

Školní rok 1963/1964 byl ukončen s celkovým počtem 1066 žáků. Následující školní rok se škola rozdělila na I. a II. ZDŠ, která se přestěhovala do nově postaveného pavilonu.

---

¹²¹ SOKA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice /nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*, nečíslováno.

4.3. 1.základní škola 1964 až 1989

První školní rok po rozdělení škol nastoupilo na I. ZDŠ 533 žáků, kromě deváté třídy byly všechny třídy zdvojeny. Průměrný věk na I. ZDŠ byl 29,76 let a doba průměrné praxe 8,8 roku.¹²²

Během roku byl řešen problém s fluktuací žáků z rodin zemědělských brigádníků jejich úroveň byla hodnocena většinou jako dostatečná až nedostatečná. Velkým nedostatkem bylo, že ve čtvrtých a pátých třídách byli žáci, kteří 3x i 4x propadli, a přesto nebyli umístěni do zvláštní školy. Podle statistik ve školní kronice bylo ve škole 80 žáků, kteří někdy propadli.¹²³

Ve školním roku 1965/1966 bylo zřízeno polo odborné vyučování ve čtvrtých a pátých třídách. Jednalo se o vyučování hudební, tělesné a výtvarné výchovy jinými učiteli. Při tomto stylu vyučování byly objeveny některé klady a zápory. Jako klad bylo zmiňováno, že si žáci zvykají na nové učitele, což jim usnadňuje přechod do šesté třídy na systém více učitelů. Jako nedostatek bylo uvedeno, že tento systém výuky je příliš časný pro žáky čtvrtých tříd.¹²⁴

Praktickým úspěchem v tomto školním roce bylo, dle školní kroniky, postupné omezení záškoláctví na mizivé procento. Naproti tomu kronika města píše o velkém množství stížností na chování žáků mimo vyučování. Došlo k vzestupu trestné činnosti páchané mládeží školou povinné. Z kroniky města vyplývá, že krádeží a vandalství se dopouštějí především děvčata z „dobrých rodin“.¹²⁵ Jejich rodiče je omlouvají a při hrozbě postihu předstírají péči.¹²⁶ Poukazuje se na nedostatek prevence, i když škola, školská komise a SNB dělají maximum.

Škola obdržela informaci o zvýšených žádostech občanů německé národnosti na vystěhování do SRN. Těch se nakonec vystěhovalo 219 včetně dětí.

Školní rok 1966/1967 došlo ke změně polo odborného vyučování, kdy se systém provozoval pouze v pátých třídách.

---

¹²² Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1964-1976*. Kynšperk nad Ohří. s. 3.

¹²³ Srov. tamtéž. s. 5.

¹²⁴ Srov. tamtéž. s. 10.

¹²⁵ SOKA Sokolov, fond Městský národní výbor Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 870, *Kronika města 1958-1978*. s. 150.

¹²⁶ Srov. tamtéž.

V průběhu roku došlo ke zvýšení platů učitelů. Učitelům prvního stupně bylo přidáno 150-270 Kč, podle doby praxe a učitelé vyššího stupně dostali asi 380 Kč. Zvýšení platů znamenalo zvýšit roční náklady na mzdy o 52 200 Kč.

Školní rok 1967/1968 začal na I. ZDŠ v Kynšperku nad Ohří standardně. Avšak v listopadu 1967 se nevrátila z návštěvy ve Spolkové republice jedna z učitelek a bez omluvy se vrátila až v únoru. Škola s ní zahájila správní řízení o rozvázání pracovního poměru, ale vinou ONV došlo k promeškání zákonných lhůt a pracovní poměr s ní nebyl rozvázán. Na školu se stejně již nevrátila.

Školní kronika I. ZDŠ byla pod vedením ředitele Čestmíra Majera psaná s určitým členěním a zpožděním, a proto se vyjadřuje až k letnímu narušení vztahů mezi ČSSR a pěti socialistickými státy po dopisu pěti států našemu ÚV KSČ ze dne 18. července 1968. Ředitel Majer se diplomaticky zmiňuje o nejasné a nepřehledné situaci v republice. Zápis toho školního roku končí 30. června 1968. K tomuto zápisu je 20. listopadu 1968 přidáván dodatek, že události v kronice byly psány pod vlivem tehdejšího tisku a byly ovlivněny okolnostmi a atmosférou té doby.¹²⁷

Následující školní rok 1968/1969 byl zahájen pod vlivem srpnových událostí. Ředitel školy popisuje v kronice velmi umírněně srpnové události roku 1968 a tlumočí v ní výzvu prezidenta republiky generála Ludvíka Svobody ke klidu a pořádku. Dle jeho názoru si zpočátku obyvatelé Kynšperka mysleli, že se jedná o vojenské cvičení, až po nějaké době zjistili, že se jedná o přepadení vojsk Varšavské smlouvy. Ředitel Majer dále konstatuje, že teprve po podpisu smluv o umístění sovětských vojsk v ČSSR „slábl odpor a zmatek v hlavách lidí podporovaný tiskem a televizí“.¹²⁸ Celková atmosféra se na škole projevila 21. listopadu, kdy došlo k omezení výuky na vyšším stupni. Nižší stupeň se učil normálně. Radikální požadavky učitelů byly rychle zamítány a situace měla vliv i na fungování ZO KSČ. Celkem vystoupilo 9. učitelů. A mezi nimi zástupce ředitele Jan Prokop. Čestmír Majer vidí v novém vedení ÚV KSČ, zvoleném v dubnu 1969 záruku na uklidnění a normalizaci poměrů v republice.¹²⁹

A opět tentýž autor následujícím sdělením informuje o cestě Apolla 11 na měsíc.

---

¹²⁷ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1964-1976*. Kynšperk nad Ohří. s. 24.

¹²⁸ Srov. tamtéž. s. 31.

¹²⁹ Srov. tamtéž.

Oproti předchozím létům klesl stav žáků na I. ZDŠ přibližně o padesát žáků, a to hlavně díky vystěhovalectví, do SRN.

Rok 1969/1970 se nesl na I. ZDŠ v duchu nastupující normalizace. Prostředí ve škole se zklidnilo a názory učitelů doznaly proti létům 1968, 1969 „určitých změn“. I když ještě nemají všichni jednotný názor, snaží se vedení školy „objasňovat“ uplynulé události. Mezi učiteli se „již objevuje iniciativa“¹³⁰ a zlepšuje se pracovní prostředí.

Bylo připraveno výchovné působení učitelů na žáky. Původně nebylo výchovné působení zcela jednotné, protože učitelé využívali k působení hlavně své odbornosti. Ve výchovném působením na žáky se začala využívat významná výročí roku. Byly promítány filmy k výročí okupace, osvobození, narozenin V.I.Lenina. V chodbách školy byla instalována výstava 25 let ČSR.

Od 22. června proběhly ve škole politické rozhovory s učiteli. Po rozhovorech byl jeden učitel převeden na jinou školu, tři učitelé dostali podmínku a zástupce ředitele Jan Prokop požádal o zproštění funkce a odešel na II. ZDŠ.

Byla provedena analýza neprospívajících žáků, kterých stále neubývá. V šestých třídách bylo celkem 28 žáků, kteří mají chodit do vyšších ročníků. Jednalo se především o dojíždějící žáky, stěžující si na nedostatek času na učení a nemožnost navštěvovat doučování.

Během analýzy bylo zjištěno, že:

- V pátých třídách byla těmto žákům nadnesena klasifikace
- Třetině žáků dělá problém čtení, nechápou text a následně mají problémy v ostatních předmětech jako je dějepis, zeměpis, nebo slovní úlohy v matematice
- Žáci nedokáží logicky myslet, se všemi důsledky pro matematiku
- Rodiče problémových žáků nemají zájem o výuku.
- Mnoho z nich má spoustu hodin absence, kterou řeší MěNV

---

¹³⁰ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1964-1976*. Kynšperk nad Ohří. s. 35.

Na základě analýzy byla přijata následující opatření:

- Žákům byly nařízeny doučovací hodiny
- Byl přijat individuální přístup k žákům
- Došlo k zavedení vnitřní diferenciaci
- Začaly být uplatňovány zásady klasifikace pro první i druhý stupeň¹³¹

Ve školním roce 1970/1971 se polo odborné vyučování vrátilo i do čtvrtých tříd ve výuce ruského jazyka. Byly zavedeny povinně volitelné předměty Německý a Anglický jazyk, fyzikální praktikum, biologické praktikum a sportovní hry. Ve škole bylo k dispozici jedenáct kroužků od sportovních, přes historický, požární, rybářský, fotografický a divadelní. Snahou školy bylo maximálně využít volný čas mládeže. Ve městě byla založena nová městská organizace Pionýra, která spadala pod pionýrský dům.

Pedagogický sbor se povinně zúčastnil politického studia, ze kterého si učitelé připravovali referáty na různá politická témata, například z Poučení, Manifestu komunistické strany, Dějin KSČ nebo z dokumentů XIII sjezdu.

Dne 9. června 1971 byly uskutečněny opět prověrky, ve kterých jeden z učitelů neuspěl a nebyl mu povolen návrat na školu.

Po prázdninách byl ve škole rozpracován plán závěrů XIV sjezdu KSČ ve školství, podle konkrétních potřeb, v podmínkách školy. Hlavním cílem bylo upevnit socialistický charakter školy. A jak vzpomínají pamětníci, ředitel Majer závěry implementoval, ale jak občas říkával „používejte selský rozum“.¹³²

Na příkaz ministerstva školství bylo ve škole zavedeno politicko-ideové vzdělávání učitelů. Na konci školního roku byli učitelé přezkušováni komisí a psali seminární práce. V komisi byli zastoupeni členové OV KSČ, ZV KSČ a ZV ROH.

Ve škole roku 1971/1972 byla vybavena vzorová učebna branné výchovy, kabinet zeměpisu a tělesné výchovy. Ve škole byla založena organizace PO SSM, která se jmenovala Mláď.

Školní rok 1972/1973 byl počat nejdřív v duchu 740. výročí založení města Kynšperka a sto let od přivedení železnice do města v rámci tzv. Buštěhradské dráhy.

---

¹³¹ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1964-1976*. Kynšperk nad Ohří. s. 37.

¹³² Vzpomínky učitelů Evy Fréharové a Olgy a Zdeňka Tomešových ze dne 29. srpna 2019. Osobní archiv autora.

Mnohem větší oslavy byly věnovány 50. výročí založení SSSR, 25. letům vítězného února a lidových milicí. Ze školní kroniky je zřejmé, že politický tlak na pedagogický sbor stoupal.

V letech 1973/1974 byla škola pověřena zavést „celodenní výchovný systém“. Byla ustanovena centra přípravy pro vyučování a studia a během roku bylo ve škole celkem 17 kroužků. Kroužky vedlo devět rodičů, ostatní vedli vojáci a učitelé.¹³³ V zájmové činnosti byla organizována většina žáků, pokud nebyli organizováni ve škole, chodili do lidové školy umění, nebo městského domu pionýrů a mládeže. V tomto školním roce zůstalo nezapojeno sedm žáků.

Probíhala rovněž komunistická výchova, která využívala besed pionýrů s místním členem Lidových milicí na téma únor 1948, VŘSR, okupace, nebo Mnichov. Děti si dopisovaly s pionýry ze spřátelených zemí, hlavně ze SSSR. Plán akcí se plnil.

Ředitelství školy uzavřelo s MěNV smlouvu o vzájemné spolupráci. Učitelský sbor se bude podílet na organizaci kulturních a veřejných akcí a kroužků, MěNV zaplatí kurzy plavání a zajistí autobusy pro školní potřeby.

Roky 1974/1975 přinesly na I. ZDŠ kontrolu plnění plánů z politických školení a závazků. V kronice je zmínka o ateistické výchově, která byla zcela v gesci třídních učitelů. Na téma vědeckého ateismu provedla dvě přednášky školní SRPŠ. V Kynšperském zpravodaji publikoval články na téma vědecký ateismus ředitel školy.

Jako jedna z prvních škol v Západočeském kraji otevřela škola vzorový kabinet a učebnu branné výchovy a byla založena chodba tradic, která se zaměřila na bojové tradice naší a sovětské armády během druhé světové války. Chodba byla doplněna fotografiemi nejlepších žáků školy.¹³⁴ Branná výchova měla na škole velmi dobré výsledky, vyučoval ji okresní metodik branné výchovy Zdeněk Tomeš. Kabinet branné výchovy vyvíjel v letech 1974/1975 velmi efektivní činnost. V jeho rámci bylo provozováno mnoho kroužků: střelecký, leteckých modelářů, požárnický, zdravotnický, motoristicko-technický, žáci si mohli udělat řídičský průkaz skupiny „M“.

Školní rok 1975/1976 se nesl ve znamení přípravy na novou koncepci vyučování. Byl vypracován realizační program nové československé vzdělávací soustavy na I.ZDŠ.

---

¹³³ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1964-1976*. Kynšperk nad Ohří. s. 70.

¹³⁴ Srov. tamtéž. s. 82-83.

Realizační program se opíral o matriční záznamy dětí narozených v Kynšperku nad Ohří. Stanovil počty pracovníků školy do roku 1980, rozvržení tříd, učitelů i stanovení plánů proškolení na novou koncepci. Ale jak vzpomínají pamětníci, v roce 1975/1976 nebyl již cítit silný politický tlak předchozích let a bylo potřeba novou koncepci zavést. Vše se udávalo s apelem ředitele Majera na „zdravý selský rozum“.

Nejvýznamnější akcí školního roku 1976/1977 bylo vybudování koncertního podia na dvoře školy. Nákladem 400 000 Kčs se na dvoře školy vybuďovala třístupňová terasovitá podia, zbytek školního dvora byl vyasfaltován. V okolí byly vysázeny okrasné květy a celý areál byl oplocen. Druhou významnou akcí bylo vybudování dopravní řízené křižovatky se semaforem v areálu školy. V prvním školním roce nové koncepce byla otevřena jedna první třída.

V následujícím školním roce 1977/1978 pokračovala realizace nové koncepce, tj. „obsahová a organizační přestavba školství v ČSSR.“ Podle nové koncepce se vyučovalo již v prvních a druhých třídách. V těchto třídách probíhaly hospitace učitelů nejen nižších, ale i vyšších ročníků, aby se seznámili s obsahem a formami práce. Absolvování školení na novou koncepci bylo kvalifikační podmínkou každého učitele. Učitelé se toho roku vzdělávali i v rámci politického školení, toho školního roku se vzdělávali dějinami KSSS.¹³⁵ Učitel a zároveň okresní metodik branné výchovy Zdeněk Tomeš odchází do Plzně na funkci krajského metodika branné výchovy.

Ve školním roce 1977/1978 s došlo k plné realizaci plánu „Mládež a kultura.“¹³⁶ Žáci se zúčastnili 17. koncertů, 38. divadelních představení, 64. výstav, 53. literárních besed, 4. hudebních besed, 86. filmových představení, 6. návštěv muzeí a 101. exkurzí a výletů. Vlastních představení žáci realizovali 28.

K několika změnám dochází i v místním MDPM, kde se za dobu jeho existence několikrát vyměnil ředitel i pracovníci. Byla dohodnuta bližší koordinace práce, a proto se každý měsíc setkávají zástupci CVS¹³⁷, MDPM a vedoucí pionýrských skupin Mládí a Lípa. PO SSM na I. ZDŠ měla 151 pionýrů a 3 čekatele.¹³⁸

---

¹³⁵ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1976-1995*. Kynšperk nad Ohří. s. 18-19.

¹³⁶ Srov. tamtéž. s. 17-18.

¹³⁷ Srov. tamtéž. s. 15.

¹³⁸ Srov. tamtéž. s. 18.

Následující školní rok 1978/1979 je opět věnován nové školní koncepci. Úkol měl tři směry:

- Vlastní výuku v prvním až třetím ročníku
- Dokončení proškolení učitelů prvních až čtvrtých tříd
- Hospitační činnosti ve třídách nové koncepce

Školení a hospitační byla rozšířena i o malotřídní školu v nedalekém Libavském údolí, jejíž žáci přicházeli na vyšší stupeň do Kynšperka nad Ohří. Jako velký nedostatek při zavádění nové koncepce bylo nedostatečné zabezpečení učebních pomůcek pro třídu, která začínala novou koncepcí. V roce 1978/1979 byla již třídou třetí.

Došlo ke sledování zdravotního stavu učitelů a jejich zapojenosti do školních aktivit. Ve škole bylo 21 učitelů a 2 vychovatelky, kteří vykonávali celkem 76 funkcí, tedy 3,6 funkce na osobu. Z celkového počtu bylo 18 žen a z toho 10 žen s nezletilými dětmi. Z celkového počtu učitelů měli:

- 4 srdeční onemocnění
- 1 ledvinové onemocnění
- 1 onemocnění žlučníku
- 1 vředové onemocnění
- 2 nervové oslabení¹³⁹

V roce 1979/1980 došlo k dokončení přestavby nižšího stupně na novou vzdělávací soustavu. Všechny učitelky nižšího stupně již byly proškoleny a proškolením procházeli i učitelé stupně vyššího. Příprava na novou koncepci vyššího stupně měla dvě fáze:

- Proškolení učitelů pro 5. ročník
- Škola získala po dvou kusech učebnic pátého ročníku pro Český jazyk, matematiku, dějepis, zeměpis, pracovní vyučování a biologii, dále tři kusy pro Ruský jazyk, výtvarnou výchovu a jednu učebnici hudební výchovy.

Učitelé byli při zavádění nové koncepce maximálně vytíženi. V té době absolvovali:

- Školení na novou koncepci vyučování
- Školení ideově politické
- Školení civilní obrany
- Návěst spartakiády

---

¹³⁹ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1976-1995*. Kynšperk nad Ohří. s. 26.

- Účast na škole v přírodě
- Účast na místních a školních akcích a brigádách
- Zapojení do funkcí veřejných i školních

Starší žáci školy se toho školního roku kromě obligátních besed se členy Lidových Milicí zúčastnili při předávání občanských průkazů i besedy s okresní prokurátorkou a okresní psychiatr přednášel o alkoholismu a toxikománii. Tyto přednášky byly velmi oceňovány. Z Plzně se na školu vrátil Zdeněk Tomeš, který se stal zástupcem ředitele a působil vedle již několik let působící zástupkyně Aleny Štruncové.

V roce 1980/1981 měla škola 14 tříd, 412 žáků, z toho 212 chlapců a 201 dívek. 375 žáků bylo z dělnických rodin, tedy 90,79 %. Z „cikánských“ rodin byly děti 4. podle národností bylo 378 Čechů, 23 Slováků, 8 Němců, 2 Poláci a po jednom Maďar a Bulhar.¹⁴⁰

Byly dále řešeny problémy přechodu na novou vzdělávací soustavu, která se vyučovala již v 5. třídě. Byly identifikovány největší problémy:

- Mnoho učební látky
- Žák musí během dne vstřebat až 30 nových pojmů
- První dvě hodiny jsou produktivní, třetí do půlky. Neproduktivní jsou 4 a 5 hodina
- Žáci jsou v práci pomalejší
- Úroveň třídy je nevyrovnaná

Velmi dobře byla hodnocena společná sborovna, kde mohli učitelé diskutovat nad problémy a dělit se o poznatky s kolegy.

V průběhu školního roku 1981/1982 byly uvolňovány prostředky na opravy starších škol. Jmenováním Zdeňka Tomeše do funkce zástupce ředitele dochází k podstatnému zlepšení využívání fondu oprav a jejich realizaci. Od jeho jmenování v roce 1980 bylo dokončeno:

- Nové pokrytí střechy v ceně 1 milion Kčs
- Nátěr fasády s ro rozlišením štukatérských prací
- Nový rozvod ústředního topení
- Generální oprava výtahu na popel

---

¹⁴⁰ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1976-1995*. Kynšperk nad Ohří. s. 39.

- Nový rozvod vodovodu
- Nová společná anténa
- Nová rozhlasová ústředna včetně rozvodu
- Výměna všech dveří tříd a kabinetů
- Výměna hlavních dveří
- Osazení dvou bojlerů a rozvod teplé vody
- Opravy a vykachlíkování pánských WC
- Zřízení šaten pro uklízečky a dodání pojízdných vozíků na úklid
- V přízemí byly probourány vchody do tříd a tyto byly propojeny
- Položeno lino ve třídách
- Byla zřízena nová sborovna
- Pro novou koncepci byly třídy nižšího stupně vybaveny televizory

Následující školní rok byla vybudována nová kancelář pro zástupce ředitele, knihovna s čítárnou, kreslárna a učebna fyziky.¹⁴¹

Zároveň byla opravena nově přidělená budova školní družiny a PO.

Tento rok se také snesla kritika na školy v přírodě. Na školy v přírodě vyjížděli žáci z okresu Sokolov pravidelně dvakrát ročně. Náklad na jednu třídu činil asi čtyřicet tisíc korun a žáci platili pět korun na den. S každou třídou nižšího stupně vyjížděl jeden učitel a dva vychovatelé, z vyššího stupně vždy jeden učitel a jeden vychovatel. Vychovatelé byli většinou studenti třetího a čtvrtého ročníku pedagogické fakulty z Plzně. Studenti absolvováním školy v přírodě získávali zápočet.

Škola v přírodě svým způsobem narušovala výuku ve škole. Týden před a týden po škole v přírodě byli žáci nesoustředění. Přímo ve škole v přírodě byly špatné podmínky pro výuku. Školy v přírodě se špatně obsazovaly učiteli, neboť v té době již byli ve škole starší učitelé, kteří trpěli na koronární onemocnění. Dále byly ve škole učitelky s malými dětmi, které měly problém odjet. Učitelé se často vraceli vyčerpaní, zvláště ti z vyššího stupně, protože byli často jen s jedním vychovatelem.¹⁴²

V roce 1982 došlo k oslavám 750. výročí založení města. Školní budova oslavila 80. let a 10. let vycházel Kynšperský zpravodaj.

---

¹⁴¹ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1976-1995*. Kynšperk nad Ohří. s. 55

¹⁴² Srov. tamtéž. s. 52-53.

Ve školním roce 1982/1983 byla provedena „analýza mravní výchovy“. Byl kladně hodnocen vztah žáků ke společnému majetku a celková kázeň ve třídách. Třídy se přejímaly do socialistické péče a žáci se sami starali o pořádek ve třídách.

Následně byla provedena „názorová hladina žáků“. Ke zjištění názorové hladiny byla provedena anketa v hodinách občanské výchovy. Podle ankety byli největší vzory žáků rodiče, sourozenci, někdy i učitelé nebo sportovci. V některých případech žáci uváděli herce nebo zpěváka. Devatenáct rodin mělo vazbu na SRN, tři v jiných západních zemích. Čtvrtina žáků sledovala západoněmeckou televizi a ač neovládala němčinu, sledovala jen obrázky. Spousta dětí sledovalo vysílání ČST až do konce vysílání. Celkem 87 žáků bylo z neúplných, nebo rozvrácených rodin.¹⁴³

Školní rok 1982/1983 byl poznamenán tragickým úmrtím žáka páté třídy, o jarním prázdninách. Ve stejnou dobu zesnul i bývalý ředitel Vladimír Jelínek a v létě bývalý učitel Jan Hošek.

Následující školní rok 1983/1984 byla dovršena nová koncepce vyučování. Bylo provedeno vyhodnocení předmětovou komisí a metodickým sdružením. Bylo konstatováno, že je zajištěn vědecký přístup látky i její podání.¹⁴⁴ Snesla se však kritika na tvorbu učebnic, z nichž se vytratil „duch Komenského, že opakování je matka moudrosti.“¹⁴⁵ Komise konstatovala, že na opakování, procvičování a utvrzování učiva je málo času, žáci byli pouze seznamováni s látkou, ale nezvládali ji. Učitelé projevovali maximální snahu dodržet rozsah učiva podle učebnic, bez rozlišení hlavní a rozšiřující látky. Byli si vědomi odpovědnosti k žákům za jejich znalosti, ale vzhledem k velkému počtu žáků ve třídách nebyl možný individuální přístup, nebo práce ve skupinách.¹⁴⁶ Stále převažovaly stížnosti na přetížení, hlavně od starších učitelů.

Ve školním roce 1984/1985 byly činnosti věnovány 40. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou.

---

¹⁴³ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1976-1995*. Kynšperk nad Ohří. s. 61.

¹⁴⁴ Srov. tamtéž. s. 76.

¹⁴⁵ Srov. tamtéž.

¹⁴⁶ Srov. tamtéž.

Hlavní důraz byl kladen:

- na využití všech významných výročí roku
- internacionální výchovu doplněnou o úkoly kontrapropagandy
- ateistickou výchovu

Oproti minulému roku došlo ke zlepšení celkového prospěchu, k čemuž přispěla i určitá úprava osnov na nižším stupni. Často docházelo k přerušování vyučování, hlavně ve druhém pololetí. Zástupkyně ředitele Alena Štruncová byla celé pololetí na stáži na OV KSČ v Sokolově, zástupce Zdeněk Tomeš dojížděl na školení do Plzně. Velké ztráty hodin byly kvůli spartakiádě a školám v přírodě. Dva učitelé dlouhodobě onemocněli kardiovaskulární chorobou. V závěru školního roku onemocněl i ředitel školy na vředovou chorobu žaludku a byl celé prázdniny upoután na lůžko.

V mravní výchově bylo konstatováno, že jsou nedostatky ve vzájemném chování mezi žáky a dochází k „vytváření nezdravých part na vyšším stupni.“¹⁴⁷ Projevovaly se rozpory mezi žáky školy a žáky „cikánského původu“ ze zvláštní školy.

V roce 1985/1986 byla slavnostně otevřena nová kreslárna a kabinet výtvarné výchovy. Vybudování kreslárny by nebylo možné bez širokého zapojení rodičů. Většina prací na rekonstrukci byla udělána zdarma. Hlavním iniciátorem rekonstrukce a organizátorem všech technických prací byl zástupce ředitele Zdeněk Tomeš. Zdeněk Tomeš dokázal přesvědčit rodiče pro práci na rekonstrukci a věnoval jí spoustu volného času. Nábytek byl vyroben na zakázku místním OPMH¹⁴⁸.

Ve dnech 2. až 6. června 1986 byl na I. ZŠ natáčen naučně branný film jako pomůcka základních škol k branné výchově. Film natáčel Čs. Armádní film ve spolupráci s místní posádkou ČSLA, ČČK, LM, oddělením VB a požárním sborem.

V roce 1986 byl proveden rozbor prospěchu žáků školy. V rámci nové vzdělávací soustavy dochází k větším rozdílům mezi dětmi a narůstá procento dětí, kteří na výuku nestačí. Čím dál víc se objevují děti s odloženou školní docházkou a různými stupni mentálního postižení.¹⁴⁹ Tím vznikalo více požadavků na zařazení dětí do zvláštní školy.

---

¹⁴⁷ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1976-1995*. Kynšperk nad Ohří. s. 83.

¹⁴⁸ Srov. tamtéž. s. 92.

¹⁴⁹ Srov. tamtéž. s. 95-96.

Kronika školy se obsáhle věnovala též zemětřesným rojům na Sokolovsku z přelomu roku 1985/1986, kdy bylo změřeno zemětřesení o síle 4,9 Richterovy stupnice a havárii raketoplánu Challenger v lednu 1986.

Na konci školního roku odešel ředitel Čestmír Majer do starobního důchodu po 24. letech ve funkci ředitele.

Po Čestmíru Majerovi nastoupila ve školním roce na funkci ředitelky školy Alena Štruncová. Alena Štruncová vyučovala na Sokolovsku od roku 1956 a od roku 1974 pracovala na I. ZDŠ v Kynšperku jako zástupkyně ředitele. Byla angažovanou funkcionářkou, na školách v Sokolově a v Kynšperku působila jako předsedkyně ZO KSČ. Dvě volební období byla poslankyní ONV v Sokolově, členkou rady ONV a předsedkyní komise pro mládež a tělesnou výchovu.¹⁵⁰

Nová ředitelka se zpočátku musela vypořádat se zhoršenou kvalitou pedagogického sboru. Odchody do důchodu nahrazovaly nekvalifikované síly, které na školu nastupovaly po ukončení střední školy.

Největší problémy ve výuce byly shledávány v páté a sedmé třídě, kde se vzhledem k náročnosti učiva nejvíc projevovaly nedostatky u slabých žáků. V první a druhé třídě se nedařilo přerazovat slabé žáky do zvláštní školy pro odpor rodičů.

Společnost v té době již procházela přestavbou, a tudíž se začaly vyskytovat problémy s patronátním podnikem elektrárnou Tisová. Dohody uzavřené s podnikem Jitona, která dodávala materiál pro pracovní vyučování, Kovo OPMH, která zařizoval opravy elektrozařízení a útvarem LM při ČSD, který pomáhal s výukou branných kurzů, byly plněny.

---

¹⁵⁰ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1976-1995*. Kynšperk nad Ohří. s. 99.

Ve školním roce 1987/1988 stanovila pedagogická rada nový plán práce. Ten mimo jiné obsahoval:

- péči o začínající učitele
- pomoc nové skupinové vedoucí PO
- péči o životní a pracovní prostředí ve škole
- realizaci definitivních osnov čtvrtých ročníků
- plnění úkolů estetické výchovy

Byla kladně zhodnocena pracovní výchova, během které se žáci podíleli na údržbě školy a úpravách jejího okolí. Prospěchově slabší žáci byli podchycováni v radiotechnickém kroužku a byli posíláni na cílené exkurze. Například do depa ČSD v Sokolově.

Proběhla analýza posledního období, co se zlepšilo, rezervy a co se nedařilo.

Zlepšilo se:

- procento neprospívajících žáků
- zařazování žáků do zvláštní školy
- úroveň práce s PO
- výchova žáků k životnímu prostředí
- kádrová situace na druhém stupni

Zůstaly rezervy v:

- v grafickém projevu žáků
- v úpravě tříd
- v práci předmětové komise

Nedařilo se zlepšit:

- kádrová situace na prvním stupni (spousta matek s malými dětmi)
- práce školní družiny, kde byla velká fluktuace vychovatelů
- zameškané hodiny z důvodu nemoci
- velké množství suplovaných hodin kvůli nemocem a účasti na jiných akcích
- pokles aprobovanosti ve výuce, matematiku vyučují učitelé chemie, biologie a zeměpisu

výuka byla narušována:

- velkým množstvím prověrek, akcí a návštěv nesouvisející s výukou
- častými přesuny pořadů „Mládež a kultura“
- administrativou

Podzim školního roku 1988/1989 byl ovlivněn dalšími úkoly pedagogického sboru. Byly posíleny osobní odpovědnosti učitelů, v rámci redukce učiva posilovat procvičování a v nárocích na děti měla být posílena individualizace.

Škola oceňovala dobrý vztah s rodiči, který se projevoval jejich brigádnickou činností, zajišťováním exkurzí a zajišťováním doprovodu při školních akcích. Po výpadku studentů PF v Plzni rodiče jezdili na školy v přírodě jako vychovatelé. Škola se dále snažila zajistit dětem bývalých žáků umístění ve škole i když bydlí v obvodu II. ZŠ.

V roce 1988 se ve škole slavilo po dlouhých dvaceti letech 70. výročí založení Československé republiky.

Školní rok 1989/1990 patřil mezi zlomové pro kynšperskou I.ZŠ. vlastní vedení metodických složek se nezměnilo. Docházelo ke změnám učiva na základě vypuštění článku 4. z ústavy ČSSR o vedoucí úloze strany.¹⁵¹ Vlivem událostí došlo k výraznějšímu rozdílu prospěchu a chování mezi prvním a druhým pololetím. Přestaly se sledovat osobní charakteristiky žáků. Pro žáky vycházejících ročníků skončily náборы do vojenských škol a preferovaných oborů. Mimoškolní činnost se nelišila od prvního pololetí.

Po 17. listopadu 1989 nedocházelo jen k úpravě učiva, ale i k polarizaci názorů uvnitř školy. ZO KSČ ukončila činnost a OF na škole v roce 1989 ještě nevzniklo. Počátkem roku 1990 proběhla na škole beseda u kulatého stolu. ZV ROH zorganizoval tajné hlasování o důvěře vedení školy. Vedení školy dostalo důvěru a 29. ledna 1990 se ZV ROH prohlásil zároveň za OF na škole. Když v dubnu 1990 rada ONV odvolala všechny ředitele škol a na jejich místa vypsala konkurs, byla zvolena tříčlenná komise pedagogů na účast v konkurzu na místo ředitele školy. Konkurzu na ředitele školy se zúčastnila jediná kandidátka Bohuslava Panská, která se stala ředitelkou školy. Zároveň s Alenou Štruncovou skončili ve svých funkcích i dosavadní zástupci ředitele Eva Fréharová a Zdeněk Tomeš a stali se řadovými učiteli. Zdeněk Tomeš byl později v roce 1994 pověřen

---

¹⁵¹ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1976-1995*. Kynšperk nad Ohří. s. 145.

funkcí ředitele školy po odvolání Bohuslavy Panské v únoru 1994 do konce školního roku 1994 a do konkurzu na nového ředitele.¹⁵²

I rok 1989 přinesl jisté excesy. Ze vzpomínek pamětníků vyplývá, že docházelo mezi kolegy k vyřizování osobních účtů. V některých situacích doba připomínala poválečná léta, kdy byly do sběru dávány německé knihy. Někteří mladí kolegové, kteří přebírali kabinety odváželi do sběru i dětské knihy Bohumila Říhy a snad z neznalosti byly na skládku vyvezeny části přírodovědných nerostných sbírek, které škola vlastnila a rozvíjela od roku 1912.¹⁵³

---

¹⁵² Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1976-1995*. Kynšperk nad Ohří.

¹⁵³ Vzpomínky učitelů Evy Fréharové a Olgy a Zdeňka Tomešových ze dne 29. srpna 2019. Osobní archiv autora.

4.4. 2.základní škola 1964 až 1989

Dne 1. září 1964 byla zahájena výuka na nové druhé základní devítileté škole. Novou školu postavil podnik Pozemní stavby Karlovy Vary. V době zahájení vyučování nebyla škola předána a již od počátku bylo na budově školy vidět mnoho závad, způsobených špatnou prací pracovníků Pozemních staveb. Ještě nebyly dodělané cesty mezi pavilony, zaměstnanci i žáci se do školy brodili blátem. Nebyla dodělána tělocvična a v dešti tekla voda po stěnách, kapala v třídách a ničila zařízení školy. Spokojenost nebyla ani s projekčním řešením pavilonové školy. Ve škole se zdála spousta věcí nedomyšlená, ztěžující provoz. Nevyhovovaly šatny, ve škole nebyla větší místnost na schůze SRPŠ a PO. Nefungovalo čerpadlo v kotelně, učitelé museli denně čerpat vodu. Vedení školy bojovalo o odstraňování závad během celého roku se zástupci PS a KIÚ¹⁵⁴. Kolaudace školních budov proběhla 29.srpna 1964. Aby mohla začít výuka začít, obětovali učitelé týden dovolené na stěhování nábytku a úklid.¹⁵⁵

Školní rok začal 1. září 1964 s 589. žáky, devíti třídami na prvním a deseti třídami na druhém stupni. Pedagogický sbor se sešel velmi nesourodý, a to jak věkem, zájmy i přístupem k práci. Nesourodost sboru vedla ke „kabinetnímu způsobu života.“¹⁵⁶ Ve škole se objevil velký počet mladých pedagogů, kteří ještě neměli vyprofilován vztah k profesi. Mladí učitelé měli mnoho neúspěchů, mnoho prohřešků proti společenskému chování a vystupování a někteří z nich měli závažné charakterové vady. Rady a snahu pomoci přijímali od zkušenějších kolegů přijímali mladí učitelé velice neradi. Bylo velkým úkolem sjednotit takový kolektiv.

V nové škole byla jmenována ředitelkou Vlasta Čtvrtečková, dosavadní zástupkyně ředitele na I. ZDŠ.

Během školního roku se řešila naprosto zoufalá situace nácviku spartakiády. Nebyla tělocvična, PS stále oddalovaly její kolaudaci, která nakonec proběhla 15. ledna 1965. Škola neměla gramofon a desky s nahrávkami skladeb. OV ČSTV zpočátku nevěděl, že

---

¹⁵⁴ Krajský investorský útvar

¹⁵⁵ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: II. ZDŠ 1964-1974*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

¹⁵⁶ Srov. tamtéž.

jsou v Kynšperku dvě základní školy. Přes tyto potíže se nácvik podařil a škola se zúčastnila okresní spartakiády v Sokolově.

Další problémy způsobovala velká fluktuace žáků. Žáci na školu přicházející byli prospěchově slabší než ze školy odcházející. Slabá byla též úroveň žáků přicházejících z okolních malotřídek, kde se stav nezlepšil ani po provedených prověrkách žáků.¹⁵⁷

Kronika II. ZDŠ toho roku, na rozdíl od kroniky I. ZDŠ, více konkretizuje problémy v rodinách žáků. Do školy chodilo poměrně málo dětí vyrůstajících v nedostatku, ale chodilo do ní poměrně hodně dětí žijících v „přepychovém prostředí“¹⁵⁸, ale bez zájmu rodičů, nebo v rozbitých manželstvích. Dále kronika konstatuje, že ve třídách je až 50 % dětí z takto postižených rodin. Mnoho rodičů pracovalo na směny a děti některé dny vůbec neviděli. Bujelo záškoláctví. Vytvořili se party záškoláků, které páchali trestné činy. Zásah VB a školské komise nebyl úspěšný, a proto byl přizván okresní prokurátor, který prosadil umístění několika dětí do „záchytu“. Díky těmto drakonickým zásahům se do konce školního roku povedlo upevnit ve škole kázeň. Závěrem školního roku se provalila aféra děvčat ze vzorných rodin s výborným prospěchem, která stála modelem focení aktů vedoucímu místní fotoslužby. Zástupci školy si v té době uvědomili, jak důležitá je školní i rodinná výchova.¹⁵⁹

Škola uzavřela patronát s hnědou směnou elektrárny Tisová, která škole pomáhala s různými opravami a darovala škole tolik potřebný gramofon.

Následující školní rok 1965/1966 zanikla na škole pionýrská organizace pro neschopnost jejího vedoucího, učitele Josefa Hůly. S učitelem bylo vedeno disciplinární řízení pro soustavné neplnění pracovních povinností. Problémy se týkaly i zájmových kroužků, kde byly problémy se sháněním vedoucích.¹⁶⁰

Škola měla v tomto školním roce jeden mimořádný úspěch v umístění na střední školy. Žák II. ZDŠ se jako jediný z celého Západočeského kraje dostal na Střední průmyslovou školu jaderné techniky v Praze. Jednalo se o velmi výrazný technický talent.¹⁶¹

---

¹⁵⁷ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: II. ZDŠ 1964-1974*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

¹⁵⁸ Srov. tamtéž.

¹⁵⁹ Srov. tamtéž.

¹⁶⁰ Srov. tamtéž.

¹⁶¹ Srov. tamtéž.

Ve školním roce 1966/1967 byla ve škole obnovena činnost PO. Na místo skupinové vedoucí byla získána bývalá žákyně Kynšperské školy, mladá laborantka ze sokolovské mlékárny Eva Hoffmannová. Její nástup se ukázal být dobrým řešením pro organizaci PO a školu, a ředitelka školy ji poslala na pedagogickou fakultu do Plzně studovat obor zeměpis, přírodopis. Eva Hoffmannová, dnes Fréharová pracovala dlouhá léta na obou kynšperských školách jako učitelka, zástupkyně ředitele a dnes působí jako popularizátorka kynšperských dějin a místopisu.

Téměř po třech letech se osamostatnil ZV ROH od I. ZDŠ. ZV ROH pomáhal s problémy s nečinností provozní komise a s disciplinárním řízením s jedním z kolegů, který požadoval studijní volna, ale již nestudoval.¹⁶²

Toho roku se nerealizovaly sportovní kroužky, pro nezájem učitelky tělesné výchovy.

Ve druhém pololetí byly zavedeny jedenáctidenní vyučovací cykly.

V rámci výchovných opatření byl v třídách zaveden konkrétní režim třídy, který byl projednán kolektivem žáků a ti se ho snažili dodržovat. Každý učitel se při vyučování zaměřoval na vypěstování konkrétních návyků.

Se školskou komisí byly důsledně projednávány případy neomluvené absence. Byl řešen kuriozní případ žákyně 650 neomluvenými hodinami. Příčinou problému byla matka, která v dceři vypěstovala hypochondra. Byla neustále nemocná, i když nikdy nedonesla lékařské potvrzení.¹⁶³

Škola řešila stejné problémy s umístěním žáků na střední školy jako I. ZDŠ. Bylo téměř nemožné dostat se na mimokrajovou střední školu.¹⁶⁴

Školní rok 1967/1968 začal optimisticky zlepšením situace ve skupině PO a zájmových kroužcích. Odchodem několika kvalifikovaných učitelů vyššího stupně a příchodem nekvalifikovaných se opět zhoršila výuka na vyšším stupni.

Závěr školního roku se nesl v optimismu ze změn ve státě a návratu důvěry v naše představitele a zřízení. Zápis končí větou: „A je to krásné, krásné, až je strach věřit, že to vše musí dopadnout dobře, že se podaří zvítězit opět tomu dobrému.“¹⁶⁵

---

¹⁶² Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: II. ZDŠ 1964-1974*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

¹⁶³ Srov. tamtéž.

¹⁶⁴ Srov. tamtéž.

¹⁶⁵ Srov. tamtéž.

Školní rok 1968/1969 začíná ve znamení srpnových událostí roku 1968. Lidé jsou frustrováni a učitelé neumějí odpovídat žákům na otázky co a proč se to stalo. Postupně přichází skepse a lidé ve škole přestávají věřit v plnění plánů ÚV KSČ z ledna 1968. Postupně klesá aktivita většiny lidí ve škole. Ze strany odešli všichni zaměstnanci kromě ředitelky, zástupkyně a nově příchozí učitelky nižšího stupně.

Byl založen Junák a Pionýr stagnuje a momentálně nejeví v Kynšperku delší perspektivu.

Do konce školního roku se snížil počet žáků ve škole, spousta rodin se vystěhovalo do SRN.¹⁶⁶

Na příkaz MŠ ČSR došlo k úpravě zápisu ve školní kronice ve smyslu internacionální pomoci 21. srpna 1968, protože vedené strany nechtělo čelit kontrarevoluci. Lidé, kteří se počátkem roku dostali k moci byli pravicový oportunisté a jejich politika vedla ke krachu socialismu v naší republice.¹⁶⁷

Nastalo období boje za úplnou konsolidaci a normalizaci.¹⁶⁸

V roce 1969/1970 dochází k dalšímu odchodu rodin žáků do SRN.

Po schválení OŠK ONV v Sokolově byla vytvořena jedna vyrovnávací třída při druhém ročníku a jedna speciální závěrečná třída. Dále byly pro žáky sedmých ročníků zřízeny volitelné předměty. Vyučuje se vaření a německý jazyk.

Do plánů školy bylo zavedeno zákonné opatření Národního shromáždění k upevnění a ochraně veřejného pořádku.

Lidé vystoupivší z KSČ se postupně vraceli do strany.¹⁶⁹ Během prověrek byli všichni prověřeni a byly jim vráceny stranické legitimace. Až na ředitelku školy, která byla celkem 13x prověřována, a nakonec byla za svoje postoje ze strany jako jediná vyloučena.¹⁷⁰ Dne 29. května byla ředitelka školy Vlasta Čtvrtečková odvolána z funkce ředitelky školy k 1. červnu 1970. Důvod odvolání uveden nebyl, ředitelka se domnívala, že byla odvolána jako nositelka pravicově oportunistických názorů.¹⁷¹

Vedením školy byl pověřen zástupce Jiří Černý.

---

¹⁶⁶ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: II. ZDŠ 1964-1974*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

¹⁶⁷ Srov. tamtéž.

¹⁶⁸ Srov. tamtéž.

¹⁶⁹ Srov. tamtéž.

¹⁷⁰ Srov. tamtéž.

¹⁷¹ Srov. tamtéž.

Nový školní rok 1970/1971 byl do funkce ředitele školy uveden Jaroslav Pergler. Opět probíhaly pohovory s učiteli. Bylo zjištěno, že většina jich chápe správně politiku KSČ, ale mnozí mají nejasnosti. Bylo předepsáno stejné politické studium, jako na I. ZDŠ a u každého tématu proběhla beseda a byly kontrolovány poznámky ze studia. Mimo předepsané studium učitelé studovali Poučení z krizového vývoje, které potom vysvětlovali žákům.

Od roku 1970 byl Kynšperk zařazen do obcí Sokolovské pánve a žáci začali jezdit na školy v přírodě. Od ledna 1971 dostávali žáci svačiny zdarma v hodnotě 2 Kčs a učitelé dostávali příplatky 100 až 150 Kčs. Kronikář podotýkal v následujícím školní roce, že ve svačinách jsou žáci velmi vybíraví a nejraději by chtěli dostávat jen šunku a pomeranče.

V akci „Z“ byl nákladem 180 000 Kčs vybudován přestavbou staršího domu Místní dům pionýrů a mládeže a II. ZDŠ přešla na plynové topení.¹⁷²

Školní rok 1971/1972 byl ve znamení voleb, do kterých se učitelé aktivně zapojovali. Ředitel školy Jaroslav Pergler byl členem MV KSČ, vedoucím městského agitačního střediska a místním školitelem VUMLu¹⁷³.

Politického školení se učitelé zúčastňovali pravidelně. Na počátku školení byla vždy úvodní přednáška, poté samostudium a na závěr vypracovávali učitelé seminární práce a byl s nimi veden pohovor.¹⁷⁴

V průběhu roku vyjela většina tříd na školy v přírodě. Účast pedagogů na škole v přírodě byla označena jako velice namáhavá.¹⁷⁵

Ve školním roce 1972/1973 proběhla účast školy na 740. výročí založení města Kynšperka. Ale jak podotýká kronikář Pergler, hlavní výročí jsou 55. výročí VŘSR, 50 let SSSR a 25. výročí vítězného února. K těmto výročím byl vypracován plán využití výročí v jednotlivých předmětech, pořádání různých akcí, soutěží, vystoupení a výstav. Vyvrcholením byla oslava s pionýrským slibem pionýrské skupiny Lípa, která od počátku sedmdesátých let působila na II. ZDŠ.

---

¹⁷² Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: II. ZDŠ 1964-1974*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

¹⁷³ Večerní univerzita marxismu leninismu

¹⁷⁴ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: II. ZDŠ 1964-1974*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

¹⁷⁵ Srov. tamtéž.

Od 1. ledna 1973 se začal ve škole zavádět experimentálně celodenní výchovný systém (I.ZDŠ na něj přechází o půl roku později), o čemž vychází článek v krajském tisku psaný ředitelem Perglerem.

V následujícím školním roce 1973/1974 pokračovalo zavádění celodenního výchovného systému. Řediteli Perglerovi o jeho zavádění vyšel opět článek v místním tisku. První zkušenosti se systémem byly dobré. Hledaly se hlavně formy přípravy na vyučování.

V politickém školení učitelů docházelo taktéž ke zlepšení, účast na něm byla velmi dobrá a písemné práce měly dobrou úroveň.

Školní rok 1974/1975 byl rokem deseti let školy, výročí osvobození a nácvičku na Spartakiádu. Tělocvična školy byla po deseti letech provozu v natolik havarijním stavu, že její provoz byl na nějaký čas zastaven. Stěny příček popraskaly a podlaha se začala propadat. V akci „Z“ byla tělocvična postupně opravována.

Škola začala budovat učebnu didaktické výchovy a do tříd byly nakupovány televizory, magnetofony a gramofony.¹⁷⁶

V rámci individuální péče se škola věnovala zvláště žákům z dělnických a rolnických rodin. Při zjištění nedostatků bylo žákům nařízeno doučování, zadávány zvláštní úkoly a žáci byli častěji vyvoláváni.¹⁷⁷

Ve školním roce 1975/1976 byla provedena analýza fungování celodenního výchovného systému. Bylo konstatováno, že vlivem systému došlo ke zlepšení prospěchu žáků.

Kulturní kroužky, vedené školou pravidelně přispívaly k zabezpečení oslav VŘSR, MDŽ a jiných výročí v Kynšperku.

Celá škola se toho roku podílela na soutěži národních výborů. Pedagogové se zapojili jako poslanci, členové různých komisí MěNV, NF, ČSŽ a ČČK. Žáci a učitelé chodili na brigády, sbírali odpadové suroviny a léčivé byliny.

Během školního roku vážně onemocněl ředitel Jaroslav Pergler. Zemřel o prázdninách, 7. července 1976.

Ve školním roce 1976/1977 byla novou ředitelkou jmenována Pavla Perglerová.

---

¹⁷⁶ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: II. ZDŠ 1974-2005*. Kynšperk nad Ohří. s. 5.

¹⁷⁷ Srov. tamtéž. s.7.

A začala se zavádět nová vzdělávací soustava. Oproti podrobnému zápisu kroniky I. ZDŠ je jen konstatováno, že učitelé i žáci ji dobře zvládli.¹⁷⁸ Zájem rodičů byl značný, čemuž přispěl i den otevřených dveří. Na dni otevřených dveří se předváděla hlavně nová výuka matematiky.

Kronika školy příchodem nové ředitelky značně zestručnila a ztratila důraz na angažovanost.

Následující školní rok 1977/1978 pokračovalo zavádění nové koncepce ve druhých třídách. Učitelé chválili větší pokrok ve matematice a čtení, horší výsledky byly v psaní.

V politické výchově dva učitelé studovali VUML.¹⁷⁹

Plán školy stanovený na rok 1978/1979 počítal s posilováním polytechnického vyučování a zkvalitňováním výchovy k volbě povolání.

Byla věnována velká pozornost mimoškolní výchově. Kroužky a nepovinné předměty využívalo 96 % žáků.

V rámci 30. výročí založení pionýrské organizace obdržela pionýrská skupina Lípa pamětní plaketu okresního výboru SSM.

Studium politického vzdělávání učitelů se začalo provádět samostatnou formou, která učitelům vyhovovala více. Díky tomu byly rozsáhlejší diskuse. Pohovory toho roku dopadly dobře. Bylo to přičítáno pečlivějšímu studiu.¹⁸⁰

Nová koncepce probíhala ve třetích třídách, kde bylo konstatováno, že učivo většina žáků zvládla. Problémy měly děti, které byly v první třídě nezralé, nebo ti, kteří se neustále stěhovali. Lépe zvládaly učivo děti přicházející z mateřských škol. Podle srovnání se starší formou vyučování byli žáci samostatnější a byli zvyklí pracovat samostatně i ve skupinách. Vyučování podle nové koncepce bylo náročnější a vyžadovalo trvalou pozornost. V novém pojetí výuky učitelé úzce spolupracovali s kolegy z vyššího stupně a s učitelkami mateřských škol.¹⁸¹

Nová koncepce se ve školním roce 1979/1980 dostala do čtvrtých tříd. Všichni učitelé nižšího stupně byli plně kvalifikováni. Nová koncepce měla na II. ZŠ velký vliv na matematiku a logické myšlení. Učitelé si chválili, že žáci samostatně pracují a dokáží

---

¹⁷⁸ Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: II. ZDŠ 1974-2005*. Kynšperk nad Ohří. s. 18.

¹⁷⁹ Srov. tamtéž. s. 12.

¹⁸⁰ Srov. tamtéž. s. 30.

¹⁸¹ Srov. tamtéž.

využívat matematických poznatků v praxi. Během školního roku probíhala příprava na druhý stupeň.

Ve školní pionýrské skupině Lípa došlo k personální změně. Odešla dlouholetá skupinová vedoucí Jana Lapcová do MDPM. S ní odešla i učitelka Hana Rochová na funkci ředitelky MDPM. Pionýrská skupina Lípa velmi těsně spolupracovala s MDPM.¹⁸²

Na konci školního roku odešla ze školy ředitelka Pavla Perglerová.

Novým ředitelem školy se stal ve školním roce 1981/1982 dosavadní zástupce Jiří Černý.

Ve škole tohoto školního roku chyběli kvalifikovaní učitelé. Na částečnou výpomoc museli přijít učitelé z I. ZŠ.

Následující školní rok 1982/1983 se prohloubil špatný personální stav školy. Náhrada za kvalifikované učitele stále nebyla k dispozici, předměty vyučovali nekvalifikovaní učitelé. Ještě ve školním roce 1989/1990 chyběli aprobovaní učitelé fyziky, chemie, zeměpisu a technických prací.¹⁸³

Naproti tomu byly nově vybaveny a opraveny posluchárny fyziky a chemie a škola byla vybavena kalkulačkami a šesti počítači.¹⁸⁴

Po nástupu Jiřího Černého do funkce ředitele školy se školní kronika, psaná kronikářkou Erikou Líbalovou mezi léty 1981 až 1990, postupně omezila na statistická hlášení průběhu školního roku. Z nich je možné vyčíst nejen stav školy, počet žáků, ale i opakující se zprávy o angažovanosti zaměstnanců a žáků ve městě.

V roce 1990 byl Jiří Černý odvolán z funkce ředitele školy a novým ředitelem se stal učitel Jiří Daneš.

---

¹⁸² Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: II. ZDŠ 1974-2005*. Kynšperk nad Ohří. s. 35.

¹⁸³ Srov. tamtéž. s. 90.

¹⁸⁴ Srov. tamtéž. s. 92.

4.5. Základní umělecká škola

Základní umělecká škola zahájila svoji činnost jako pobočka Lidové školy umění v Sokolově v dubnu 1964. V té době se ve škole vyučovalo na housle, klavír, akordeon a kytaru. Jako pobočka fungovala do roku do roku 1972.¹⁸⁵

Kronikář František Korb se v městské kronice zmiňuje o přestěhování LŠU v dubnu 1964 do nových prostor, kdy byly dosavadní učebny přeměněny na kanceláře.¹⁸⁶ Kronika města se do té doby o LŠU nezmiňuje, kronika LŠU psaná od roku 1972 také ne, ale z pramenů a soukromého archivu Mgr. Evy Fréharové vyplývá, že sokolovská pobočka LŠU vyučovala v Kynšperku již od roku 1952.¹⁸⁷ Poválečná kronika města Kynšperka se začala psát v roce 1958 a je psána zpětně od počátku historie města, s využitím starých německých kronik. Prameny ještě naznačují, že po válce vyučoval hře na klavír původní obyvatel města pan Löwy, který přežil holocaust. Ten byl dokonce kárán za to, že vyučuje.¹⁸⁸

V roce 1971 podal MěNV v Kynšperku nad Ohří žádost na odbor školství ONV v Sokolově o zřízení samostatné LŠU. V říjnu 1972 byla žádost schválena krajským i okresním národním výborem a škola se osamostatnila. Ve škole byly zřízeny hudební a výtvarný obor. Postupně během prvního školního roku se hudební obor rozšířil na šest oddělení: houslové, klavírní, akordeonové, kytarové, oddělení žesťových dechových a oddělení dechových nástrojů dřevěných. První rok se vyučovalo 156 žáků v hudebních oborech a výtvarný devatenáct žáků.

Na výuku dechových nástrojů byly vybráni nejlepší žáci, kteří se předtím učili na housle, kytaru, akordeon nebo klavír, díky čemuž se jejich výuka značně urychlila a na závěrečném koncertu LŠU v červnu 1973 již poprvé vystoupil dechový orchestr LŠU.¹⁸⁹ Vytvoření mládežnického orchestru by nebylo možné bez veliké snahy ředitele LŠU Václava Nikla, který školu vedl až do svého penzionování v roce 1988.

---

¹⁸⁵ SOKA Sokolov, fond Městský národní výbor Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 870, *Kronika města 1958-1978*. s. 160.

¹⁸⁶ Srov. tamtéž.

¹⁸⁷ Vzpomínky učitelů Evy Fréharové a Olgy a Zdeňka Tomešových ze dne 29. srpna 2019. Osobní archiv autora.

¹⁸⁸ Srov. tamtéž.

¹⁸⁹ Základní umělecká škola, živý archiv školy. *Školní kronika: Lidová škola umění 1972-1990*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

V následujících dvou letech dochází k podstatnému nárůstu rozpočtu z prostředků MěNV. Značná částka byla vynaložena na nákup hudebních nástrojů a byly vytvořeny podmínky pro přijetí a výuku nadaných dětí. Dětský mládežnický orchestr měl v roce 1975 již padesát členů.¹⁹⁰

Dechový orchestr se od počátku zapojil do všech veřejných akcí pořádaných MěNV, KSČ, HDB¹⁹¹ a ostatních městských a státních organizací. Orchestr spolupracoval se soubory při obou ZDŠ, jmenovitě s tanečním a pěveckým souborem při I. ZDŠ. Vrcholem školního roku 1974/1975 bylo pozvání orchestru i s tanečním souborem mažorettek na hostování ke dvacátému pátému výročí založení NDR do města Hildburghausen v Durynsku.¹⁹²

Díky velmi dobrým výsledkům orchestru, se tento zúčastnil v červenci 1976 IV. Mezinárodního festivalů dechových orchestrů FIJO¹⁹³ Cheb.

Ve školním roce 1976/1977 měl dechový orchestr již 62 členů. Ve škole působilo šest souborů:

- Velký dechový orchestr
- Malý dechový orchestr
- Akordeonový orchestr
- Kytarový orchestr
- Tenor-barytonové kvarteto
- Smíšený soubor

V hudebním oboru se připravovalo 221 dětí a z kapacitních důvodů nemohl být jejich počet navýšen. Soubory školy vystoupily toho roku na 73. akcích v rámci města, okresu, kraje i na celostátních akcích.

V okresních soutěžích LŠU získala škola dvě první místa a v rámci kraje se dva dechové orchestry umístily na prvním a třetím místě.¹⁹⁴

Rok 1977/1978 znamenal snížení kapacity žáků v hudebních oborech na 207. Škola nemohla přijmout vyšší počet učitelů.

---

¹⁹⁰ Základní umělecká škola, živý archiv školy. *Školní kronika: Lidová škola umění 1972-1990*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

¹⁹¹ Hnědouhelné doly a briketárny.

¹⁹² Základní umělecká škola, živý archiv školy. *Školní kronika: Lidová škola umění 1972-1990*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

¹⁹³ Festival International des Jeunes Orchestres d' Instruments á vent.

¹⁹⁴ Základní umělecká škola, živý archiv školy. *Školní kronika: Lidová škola umění 1972-1990*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

Podíl školy na zabezpečení akcí byl značný, soubory LŠU vystupovaly na 59. akcích, dva krát škola vystoupila v NDR a šest krát na FIJO Cheb. LŠU pořádala výchovné koncerty pro mateřské školy a spolupráce se ZDŠ pokračovala doprovázením taneční skupiny majorettek.

V roce 1978/1979 zaznamenala škola velké úspěchy v soutěžích. Žáci obrželi diplomy za první tři místa v okresních soutěžích, tři žáci postoupili do krajského kole, ze kterého si přinesli dvě vítězství. Jeden žák byl přijat na plzeňskou konzervatoř.¹⁹⁵

Ve spolupráci s KNV proběhla v Kynšperku III. krajská přehlídka dechových hudeb.

Škola měla v hudebním oddělení 179 žáků. Pro kytarové oddělení se nepodařilo zajistit učitele, někteří žáci přešli do dechového oddělení.¹⁹⁶

Ve školním roce se 1979/1980 se podařilo zajistit učitele kytarového oddělení. Ve spolupráci s městským kulturním střediskem se podařilo zajistit výuku na klavír a akordeon dalším dvanácti žákům. Dařilo se rozvíjet tradici souborové hry, žáci využívali velký a malý dechový orchestr, akordeonový soubor, kvarteto lesních rohů, nebo komorní soubory. Žáci hry na zobcové flétny úspěšně spolupracovali s žáky hry na klavír při společných skladbách.¹⁹⁷

Soubory se zúčastnily mnoha soutěžních akcí. Nejvýznamnější bylo vítězství na Festivalu politické písně v Sokolově, kde zvítězil orchestr se skladbou ředitele Václava Nikla ve své kategorii.

Následující školní rok 1980/1981 chodilo do LŠU opět 200 žáků, z toho ve výtvarném oboru jich bylo osmnáct. Mimo školu chodilo ještě dvanáct dětí na výuku hry na klavír a akordeon do městského kulturního střediska.

Ve škole pracovalo v tento školní rok pět souborů:

- Velký dechový orchestr
- Malý dechový orchestr
- Akordeonový orchestr
- Kvarteto lesních rohů
- Taneční soubor

---

¹⁹⁵ Základní umělecká škola, živý archiv školy. *Školní kronika: Lidová škola umění 1972-1990*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

¹⁹⁶ Srov. tamtéž.

¹⁹⁷ Srov. tamtéž.

Žáci výtvarného oboru získali druhou cenu v okresním kole soutěže „Děti mír a umění“.

Škola i přes ztížené pracovní podmínky, jako jsou nevyhovující stará školní budova a mezery v pedagogickém sboru pracovala houževnatě, o čemž svědčily její výsledky.¹⁹⁸

Ve školním roce 1981/1982 se výtvarný obor rozrostl na čtyři oddělení. Na funkci externího učitele byl získán penzionovaný učitel, bývalý ředitel kynšperské školy Oldřich Šiška.

V LŠU byla zaváděna nová koncepce vzdělávání, která byla realizována v hudebním oboru, ve výuce hry na hudební nástroje a hudební nauky.

Školu navštívilo vedení města, které přislíbilo možnost přestěhování školy do větších a vyhovujících prostorů. Ředitel školy Václav Nikl byl vyznamenán pamětním listem k 750. výročí založení města za dlouholetou veřejnou a politickou práci.

V školním roce 1982/1983 docházelo k prohloubení vyučování podle nových osnov a nového pojetí výuky. Docházelo ke stížnostem, že kromě osnov a učebních plánů není k dispozici metodický materiál a není vydaná učebnice hudební nauky.

Ve škole vznikl orchestrální soubor složený z žáků starších patnácti let, který vyhrál okresní kolo ve své kategorii. Krajského kola se již nezúčastnil pro onemocnění několika jeho členů.

Ve školním roce došlo k dalšímu vybavení LŠU hudebními nástroji, nábytkem a byla rozšířena knihovna LŠU. Vše díky podpoře MěNV.

Ve školním roce 1983/1984 došlo k doplnění počtu učitelů. devět učitelů interních a dva externí. Výtvarný obor vyučoval stále Oldřich Šiška.

Bylo oceněno vedení souborů, kam stále docházelo 30 bývalých žáků školy, kteří již studují na středních školách, nebo učilištích. Tato skutečnost byla velmi kladně hodnocena, protože škola vychovala absolventy, kteří trávili svůj volný čas pro uměleckou činnost a byli vzorem mladším žákům.¹⁹⁹

V roce 1984/1985 se LŠU rozrostla na 247 žáků, z toho ve výtvarných oborech studovalo 69 žáků. Mimo výuku působil ve škole velký a malý dechový orchestr, kvarteto lesních rohů a trio zobcových fléten. Výtvarné oddělení získalo novou učitelku.

---

¹⁹⁸ Základní umělecká škola, živý archiv školy. *Školní kronika: Lidová škola umění 1972-1990*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

¹⁹⁹ Srov. tamtéž.

Výtvarný obor se zúčastnil pěti soutěží, přičemž 22 prací bylo kladně hodnoceno.

Škola se zúčastňovala, jako každý rok, akcí města, a protože v nedalekém Habartově nebyl k dispozici orchestr, tak se oslav 1. máje orchestr zúčastnil nejdřív v Kynšperku nad Ohří, poté v Habartově, kde byla manifestace časově posunuta.²⁰⁰ V dalších letech se vystoupení na 1. máje nejdřív v Kynšperku, poté v Habartově stalo standardem.

V následující školní rok 1985/1986 byl opět zvýšený zájem o výtvarný obor. Do školy chodilo 255 žáků, z toho na výtvarný obor 85 žáků.

V soutěžích LŠU se škola zúčastnila všech soutěží komorních, dechových a tanečních souborů ve školních a okresních kolech, v krajském kole získal dechový orchestr třetí místo.

Ve výtvarném oboru byli čtyři žáci vyhodnoceni v soutěži Lidická růže.²⁰¹

Ve školním roce 1986/1987 byl pozorován pokles zájmu žáků o hudební obor a zvýšený zájem o obor výtvarný. Při počtu žáků 254 bylo přihlášeno 95 žáků na výtvarný obor.

Ve všech mateřských školách a spádových obcích byl proveden průzkum hudebnosti a výtvarného projevu.

Velkým překvapením byl absolventský koncert žáka Pavla Brahy, který dokázal orientaci v dějinách hudby od baroka, po hudbu 20. století. Poté vystoupil se skladbami J. S. Bacha, G. F. Händela, L. van Beethovena, F. Chopina, C. Debussyho a B. Smetany, a to jednak sólově, tak ve čtyřruční klavírní hře se svojí učitelkou Jaroslavou Rekovou.

V roce 1987/88 chodilo do LŠU 248 žáků, z toho na výtvarný obor 95.

Škola se zúčastňovala všech městských a školních akcí, soutěží a vyvrcholením školního roku byla účast dechového orchestru a mažoretok na krajské přehlídce dechových hudeb ve Švihově.

Na konci školního roku 1987/1988 odešel do starobního důchodu dosavadní ředitel a zakladatel LŠU a dechového orchestru Václav Nikl.

Po Václavu Niklovi byl ve školním roce 1988/1989 jmenován Miloslav Mulač.

Učitelé školy, kromě standardních akcí, uspořádali poprvé po dlouhých letech celovečerní koncert.²⁰²

---

²⁰⁰ Základní umělecká škola, živý archiv školy. *Školní kronika: Lidová škola umění 1972-1990*. Kynšperk nad Ohří, nečíslováno.

²⁰¹ Srov. tamtéž.

²⁰² Srov. tamtéž.

V tomto školním roce byla započata rekonstrukce nové školní budovy, kterou se stala administrativní budova bývalého pivovaru, poté ředitelství Jednoty na konci města.

Rok 1989/1990 přinesl pokles členské základny školního orchestru. Byl natolik velký, že při akcích musel být doplňován žáky z nedalekého Habartova.

Na závěr školního roku se odehrálo odvolání ředitele školy Miloslava Mulače. Byl skvělý hudebník a jako takového si ho kolegové vážili, ale neměl předpoklady pro řídicí funkci. Na žádost pedagogů byla do funkce ředitelky jmenována dlouholetá učitelka Zdeňka Karbulová.

Konec školního roku přinesl přípravu na stěhování do nově zrekonstruované školní budovy.

4.6. Zvláštní škola

Zvláštní škola patřila mezi zařízení pro mládež vyžadující zvláštní péči zřízená zákonem 31/1953 Sb.²⁰³

Promovaný pedagog František Ludvík odborník na mládež vyžadující zvláštní péči řekl, „že u tohoto typu škol nelze mluvit ani psát o dějinách školství, protože péče o vadnou mládež ve svých počátcích je jen projevem lidské dobročinnosti“.²⁰⁴

V bývalém Rakousku se výuka zaostalých dětí zanedbávala, pro děti postižené se zakládaly pomocné školy, které byly zřizovány dobročinnými organizacemi a jen ve velkých městech.²⁰⁵

Ani za první republiky nedošlo v tomto oboru k větším změnám. Byl vydán zákon 86/1929 Sb. o školách pomocných.²⁰⁶

Zásadní převrat znamenal až zákon o jednotné škole z roku 1948, kdy toto školství bylo vzato do školské soustavy.

V roce 1954 dala podnět k vytvoření zvláštní školy komise pro evidenci mládeže vyžadující zvláštní péči při ONV v Sokolově. Předsedou komise byl Vladimír Jelínek, učitel osmiletky v Kynšperku nad Ohří.

Došlo k vytipování dětí vyžadující zvláštní péči a při otvírání zvláštních škol byly dodrženy dvě zásady. Škola byla zřízena v největších a nejpotřebnějších centrech okresu a do školy byly zařazeny děti nejnižších ročníků. Tudíž byla 1. února 1954 otevřena zvláštní škola v Kynšperku, 15. února v Novém Sedle a 15. dubna v Sokolově. Společnou správu měly školy v Kynšperku nad Ohří.²⁰⁷

Vyučování bylo zahájeno 7 února 1955 se čtrnácti žáky.

Začátky měla škola velmi těžké. Neměla svoji budovu, působila ve volných třídách osmileté školy. Nebyl nábytek a ani vhodné učebnice a učební pomůcky. Chyběly pomůcky pro smyslovou a pracovní výchovu.²⁰⁸

---

²⁰³ Zákon č. 31/1953 Sb.: Zákon o školské soustavě a vzdělávání učitelů (školský zákon). *Zákony pro lidi* [online]. 1953 [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1953-31>

²⁰⁴ SOKA Sokolov, fond Zvláštní škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1435, *Kronika školy 1954-1974*, nečíslováno.

²⁰⁵ Srov. tamtéž.

²⁰⁶ Zákon č. 86/1929 Sb.: *Zákon o pomocných školách (třídách)* [online]. 1929 [cit. 2020-06-21].

²⁰⁷ SOKA Sokolov, fond Zvláštní škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1435, *Kronika školy 1954-1974*, nečíslováno.

²⁰⁸ Srov. tamtéž.

Pro novou školu neměli pochopení ani obyvatelé města a učitelé školy, kteří ji považovali za zbytečnou. Sami žáci často slyšeli poznámky „o škole pro blbé“, což na ně působilo nepříznivě.

Ve školním roce 1955/1956 byla škola umístěna dočasně do budovy mateřské školy, které byly upraveny díky vstřícnosti maminek žáků a ochotě pracovníků MNV.

V roce 1956/57 se všechny školy v okrese staly samostatnými objekty. Škola si zařídila umývárnu a dílnu.

Další zmínka školní kroniky pochází z roku 1960/1961.

Škola se stala dvojtřídní, každá třída je umístěna v jiné budově. V jedné třídě (první až pátý ročník) bylo šestnáct a v druhé (šestý až devátý) třináct žáků.

Na základě dopisu KV KSČ v Plzni byly otázky prospěchu pojaty jako politický úkol. Rodiče byli vyzýváni ke spolupráci a seznamování s režimem žákovského dne, pomocí při učení a pracovní výchovou v rodině. Návštěvnost schůzí se²⁰⁹

Škola se zaměřila na individuální péči především u rodin, kde rodina nemůže poskytnout žákům náležitou péči. V individuálním doučování škola spolupracovala s PO. Díky individuální péči se podařilo zlepšit prospěch žáků a odvrátit propadání nejslabších žáků.

Žáci byli vychováni v důležitosti fyzické práce. Ta byla uskutečňována v pracovní výchově a přenášena v duchu zásady spojení školy s životem do ostatních předmětů. K zásadě spojení školy se životem je vedena i mimoškolní výchova.

Pro sjednocení školní a rodinné výchovy bylo přijato několik opatření. Byly důkladně prověřeny rodinné poměry žáků, bytové podmínky, byly prováděny individuální pohovory. Díky těmto opatřením docházelo k postupnému zlepšení u některých dětí. SRPŠ škole nepomáhalo, pro některé rodiče byla škola jen jako nutné zlo.²¹⁰

Od roku 1960 se stala ředitelkou školy Vlasta Jelínková, která působila na zvláštní škole v Sokolově.

Školní rok 1961/1962 přišla škola o pozemek ručních prací. Pozemek, který byl škole přidělen, dočasně zabrala stavební firma při stavbě sídliště. Žáci vykonávali pracovní vyučování dočasně na pozemku domu, kde byla umístěna jedna z tříd.

---

²⁰⁹ SOKA Sokolov, fond Zvláštní škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1435, *Kronika školy 1954-1974*, nečíslováno.

²¹⁰ Srov. tamtéž.

Škola nově pojala vyučovací hodinu jako „základní jednotku vyučovacího a učebního dění, ve které se prolíná předávání nových vědomostí při bohatosti názorných pomůcek s jejich neustálým upevňováním a opakováním dříve osvojených.“²¹¹ Ředitelka se snažila udělat ze školy iniciativní, novátorské pracoviště.

Bylo konstatováno, že je nutné zvyšovat tlak na rodiče, ale zatím se zapojila jen třetina z nich. Někteří rodiče se zapojovali jen pod tlakem a na některé rodiče neplatilo vůbec nic. Většina dětí je pod vlivem rodičů rozhodnuta jít co nejdříve vydělávat.

Následující školní rok 1962/1963 se škola sestěhovala do jedné budovy. V prvním patře školy byla ředitelna, I. třída s pracovnou, v přízemí II. třída, dílna a školní kuchyně. Dílna a kuchyně byly ještě nedostatečně vybaveny.

Žáci dostali k dispozici dva pozemky, na kterých se učili veškeré zemědělské práce.

Školu navštěvovalo 27 žáků a nově zařazen nebyl nikdo i přes důrazné naléhání na komisi pro zařazení dětí zvláštní péče.²¹²

Škola měla v plánu otevřít 4 třídy do roku 1965, ale vzhledem k neochotě začleňovat neprospívající děti do zvláštní školy nebyl tento plán reálný. Teprve po postupném zavírání malotřídek v kraji se úřady věnovaly více začlenění neprospívajících dětí do zvláštní školy. V tomto školní rok se zařazovaly děti, které byly navrhované již v roce 1960/1961.²¹³

Na mimořádné poradě došlo k rozhodnutí rozšířit úroveň komunistické výchovy. Ve škole byl zaveden předmět občanská nauka a díky využití audiovizuálních pomůcek se stal pro mládež přitažlivým.

Ve školním roce 1963/1964 byly nově vybaveny kabinety pomůckami. Stav školy zůstává dvoutřídní, i když byl místní i okresní národní výbor upozorňován, že nezařazováním nových žáků ubývají žáci v nižších ročnících.²¹⁴

Čtyři vystupující žákyně prošly psychiatrickou prohlídkou v Karlových Varech, jež byla podkladem k prohlídce dorostovým lékařem. Obě tyto prohlídky byly dokladem k přijímacímu lístku na učňovskou školu.

---

²¹¹ SOKA Sokolov, fond Zvláštní škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1435, *Kronika školy 1954-1974*, nečíslováno.

²¹² Srov. tamtéž.

²¹³ Srov. tamtéž.

²¹⁴ Srov. tamtéž.

Kolektiv školy zůstal od roku 1960 nezměněn, ředitelka školy Vlasta Jelínková vyučovala I. třídu v pěti odděleních a učitelka Zdeňka Kaiglová 6.-9. ročník.

Škola měla i přes veškerou snahu problém ve všeobecně vzdělávacích předmětech. Nebyly učebnice, ty, které byly, nevyhovovaly výuce. Proti ZDŠ neměla škola žádnou metodickou příručku. Díky malému rozpočtu se nedostávalo speciálních pomůcek.²¹⁵

V září školního roku 1964/1965 byla škola připravena podle hesla „Škola-druhý domov“.²¹⁶

Do učeben byly instalovány nové záclony, na oknech se objevily zahrádky na květiny, nové tabule, nástěnky a skříňky na pomůcky. Národní výbor přispěl škole finanční pomocí.

Počet žáků se zvýšil na 31. Velkým problémem se stále jeví trvalý nezájem části rodičů. Učitelé stále vymýšlejí způsoby, jak rodiče spojit se školou a vštípit jim „povinnost rodinné péče. K výchovným povinnostem patří i přitáhnout si liknavého otce či lehkovážné matky, otrást jejich lhostejným svědomím a přinutit liknavce k výchovným povinnostem.“²¹⁷ Což byl ve škole stálý problém.

Ve škole měli děti částečně možnost rozvíjet svoje zájmy. Několik dětí recitovalo, hrstka dětí rozvíjela svůj hudební sluch. Dětem vyhovovalo zúčastňovat se tělovýchovných akcí s žáky ZDŠ. Oblíbený byl i turistický kroužek.

Škola se snažila rozvíjet věcné učení, vlastivědu, společenské přírodovědné předměty, počty a pracovní vyučování. Učila děti porovnávat různé jevy, postupy a hledat mezi nimi vztah.

Následující školní rok 1965/1966 se škola pokusila neúspěšně modernizovat výuku. V každé třídě se vyučovalo ve čtyřech odděleních a škola měla velký zájem o výuku pomocí sluchátek, které nabízel n.p. Učební pomůcky. Na rozdíl od obou ZDŠ však za sebou neměla zvláštní škola patronátní závod, a tudíž si podobnou modernizaci výuky nemohla dovolit. Pokud dovolil rozpočet z financí MěNV, modernizovala škola výuku ve fyzice a v ostatních předmětech se používaly audiovizuální pomůcky a tento rok i magnetofon, který byl škole přidělen. Pomůcky k laboratorním pracím si žáci vyráběli sami pod dohledem pedagogů.

---

²¹⁵ SOKA Sokolov, fond Zvláštní škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1435, *Kronika školy 1954-1974*, nečíslováno.

²¹⁶ Srov. tamtéž.

²¹⁷ Srov. tamtéž.

Byl zaznamenán pokles činnosti PO. Mládež se začala organizovat ve skupinách, které narušovaly i tělovýchovnou činnost školy. Ve druhém pololetí se skupiny organizovaly v protispolečenských akcích, jako jsou přepadávání, krádeže a tuláctví. Z těchto jevů byli okolím k zodpovědnosti povoláváni učitelé, a aniž by kdo rozuměl problémům školy, věřilo se fámám a informacím od dětí. Na základě skutečností nepovolila ředitelka školy zřízení školního klubu, kde by byly volnější aktivity, které by dětem více vyhovovaly.²¹⁸

Škola zaznamenala úspěch v umístění žáků na učňovských školách. Čtyři žáci nastoupili na obor zámečnick a zedník a dva žáci nastoupili do učení v podnicích Jitona a Krajka.

Ve školním roce 1966/1967 měla škola 33 žáků a rozrostla se o jednu třídu. Každá třída měla postupně po třech ročnících. A pedagogický sbor se rozrostl o jednu učitelku.

Materiálně se proti předchozím létům stav nezlepšil, stále zaostával za oběma ZDŠ. Objevily se speciální, ilustrované učebnice, které byly kladně hodnoceny i v zahraničí. Jejich vydávání se však opožďovalo, protože byly tisknuty v malých nákladech a nebyly ekonomicky ziskové.²¹⁹

Na škole byla stanovena materiální pomoc rodičů ve výši 300 Kčs ročně. Většina rodičů nižšího stupně nepřispívala, děti vyšších ročníků rodičům často připomínaly, aby platily odhlasované příspěvky.

Ve školním roce 1967/1967 se začala vyučovat odborně fyzika, kterou chodil učit fyzikář z I. ZDŠ.

Současně s uvolňováním poměrů si pedagogický sbor uvědomoval, že škola je „dílna lidskosti“ a může jí být jen tehdy, když si každý uvědomí svou lidskou důstojnost a budou ji respektovat všichni, kteří s ní přicházejí do styku.²²⁰

Ve škole se objevily nové tabule s PVC povrchem, která nahradila tabuli natíranou olejovou barvou. Kromě klasické tabule dostala škola i tabule magnetické. Byly zavedeny i „multiplikáty“ pro učení přírodovědeckých oborů. Škola dostala nové diafilmy a gramofonové desky. Pro individuální výuku zeměpisu používala škola stereoskopická

---

²¹⁸ SOKA Sokolov, fond Zvláštní škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1435, *Kronika školy 1954-1974*, nečíslováno.

²¹⁹ Srov. tamtéž.

²²⁰ Srov. tamtéž.

kukátka. Magnetofon byl používán nejen pro kulturní pořady a pro záznam zvuku, ale i pro jazyková cvičení, nácvik násobilky, zlomků apod.

Žákovské práce pomáhaly jako pomůcky pro fyziku (nakloněné roviny, zvonky, elektrické obvody), přírodopis (sbírky listů, dřev, kamenů) nebo matematiku (tabulky desítkové soustavy, nebo zlomkové).

Negativní zásahy nadřizovaných a jejich nekompetentnost gradovala zápisem ředitelky školy v kronice. Byla přehlíženo posláni školy, odpovědná práce se nežádala a nejdůležitější byla funkcionářská moc.²²¹ „Proto byla s očekáváním přivítána volba nového vedení KSČ. Od nového vedení bylo očekáváno snížení obrovského stranického aparátu a jeho ozdravení. Ve svých funkcích však setrvali stále stejní lidé, kteří dávali svou funkcionářskou nadřazenost najevo a pod rouškou komunistické upřímnosti připravovali řadovým učitelům mnoho trapných okamžiků ve svém jednání nadřizový s podřizovým. Vítězila hrubost, neomalenost a necitlivost k člověku.“²²²

Školní rok 1968/1969 se ve školní kronice věnoval především srpnovým událostem a následnými událostmi. Vedení školy se zpočátku snažilo žákům vysvětlovat události 21. srpna a shledávalo, že se srpnová invaze dětí hodně dotkla. Pro učitele bylo toto období zkouškou.²²³

Žáky zajímala historie, před lednová cenzura a snaha o izolaci našich národů od světa. Proto otevřeně přijímali a chválili situaci, kdy s nimi učitelé mluvili naprosto otevřeně.²²⁴

V březnu si žáci školy připomněli narozeniny TGM a učitelé s nimi mluvili o všech lidech, kteří se zapsali do našich dějin.

Tohoto školního roku byly děti pozvány žáky II. ZDŠ na společné závody.

Ne konci školního roku odchází Vlasta Jelínková z funkce ředitelky školy a odchází ze školy. Odchází nespokojená a frustrovaná, protože život dětí na zvláštní škole nikoho nezajímá.²²⁵

Následující školní rok přebrala školu Zdeňka Kaiglová, která byla pověřena řízením školy do jmenování ředitele. Stav sboru zůstal nezměněn, pro nedostatek pedagogů

---

²²¹ SOKA Sokolov, fond Zvláštní škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1435, *Kronika školy 1954-1974*, nečíslováno.

²²² Srov. tamtéž.

²²³ Srov. tamtéž.

²²⁴ Srov. tamtéž.

²²⁵ Srov. tamtéž.

vyučovala brigádně penzionovaná ředitelka Vlasta Jelínková vyšší ročníky. Z důvodu mnoha přesčasových hodin začali na zvláštní škole vypomáhat tři učitelé z kynšperských základních škol.

1. července 1970 provedla bývalá ředitelka na stránkách kroniky sebekritiku a hluboce litovala chyby, které se dostaly do jejího myšlení. Slíbila, že se zapojí do politických školení a bude zúčastňovat veřejného života a tím prokáže svůj správný postoj.²²⁶

Školní rok 1970/1971 se nesl ve znamení normalizace. Žákům byla vysvětlována internacionální pomoc a následná normalizace. Všechny učitelky se věnovaly politickému školení.

K pedagogickému sboru byla přidělena třetí stálá učitelka a bývalá ředitelka vyučovala stále brigádně český jazyk, dějepis, občanskou nauku a věnovala se logopedii.

Tak jako na ostatních školách začaly děti dostávat zdarma svačiny. Město stály svačiny ve všech třech školách ročně 480 000 Kčs.²²⁷

Ve školním roce 1971/1972 žáci školy poprvé vyjeli na školu v přírodě. Škola si pochvalovala výběr lokality, která byla na samotě a děti se mohly neomezeně věnovat rekreaci.

Ve výchově žáků se považovalo za částečný úspěch, že téměř všichni žáci mají vnitřní přesvědčení pomáhat při budování a obraně socialistické vlasti, že je třeba bojovat proti sobectví a individualismu. Velkých činů, dle kronikářky, lze dosáhnout jen pracovitostí, uvědomělou kázní a dobrými soudružskými vztahy.²²⁸

Následující školní rok 1972/1973 byla ředitelkou školy jmenována Helena Petrášová. Do školy chodilo 39 dětí, ve třech třídách a devíti ročnících. Kromě třech učitelek ve škole učili na částečný úvazek tři učitelé z I. ZDŠ a brigádně bývalá ředitelka Jelínková. Žákům byly vysvětlovány důležité politické a společenské události a do výuky byly zakomponovány prvky branné výchovy.

Rokem 1972/1973 končí školní kronika zvláštní školy a kronika následujících let není k dispozici v žádných archivech okresu Sokolov.

---

²²⁶ SOKA Sokolov, fond Zvláštní škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1435, *Kronika školy 1954-1974*, nečíslováno.

²²⁷ Srov. tamtéž.

²²⁸ Srov. tamtéž.

Další zápisy o činnosti zvláštní školy pochází z městské kroniky v roce 1984. Městská kronika sděluje, že žáci školy mají při vyžadování a dodržování socialistických mravních zásad velké potíže. Tento jev se zvyšuje s narůstajícím počtem dětí s romských rodin. Přestože byly rodiny více kontrolovány, nebyly výsledky dostatečné. Podobné zápisy jsou v kronice i v letech 1986-1989.²²⁹ Podle zápisů z kroniky školy a později z kroniky města, byla zvláštní škola spíše na periférii zájmu města.

---

²²⁹ *SOKA Sokolov, fond Městský národní výbor Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 870, Kronika města 1979-1989. s. 335.*

Závěr

Ve své diplomové práci jsem si zvolil dějiny vzdělávání ve městě Kynšperku nad Ohří mezi léty 1945 až 1989. Toto období bylo v historii města plné změn. Po osvobození a příchodu obyvatel bylo nutno znovuvybudovat nové české školství.

Po roce 1945 vznikly dvě školy v jedné školní budově, obecná a měšťanská, které spolu koexistovaly až do svého spojení v jednu školu v roce 1953.

Během jejich společného bytí bylo možné sledovat jejich počátky, nadšení příchozích učitelů vybudovat téměř z ničeho novou funkční školu.

Po roce 1948 byla v jejich kronikách vidět postupná bolševizace českých škol. Postupně nadšení vystřídal komunistická ideologie, která začala ovlivňovat nejen žáky kynšperských škol, ale i život všech lidí ve městě.

Během svého osmiletého bytí v jedné budově spolu obě školy prožívaly téměř stejné zážitky, dělily se o zkušenosti, vítězství a prohry.

Po svém spojení v roce 1953 se škola, díky přílivu nových obyvatel, rozrůstala a postupně přestávala stačit její kapacita. Tehdy se utvářel základ jejího pedagogického sboru, jehož někteří členové vyučovali a řídili školu ještě v první polovině devadesátých let.

Na přelomu padesátých a šedesátých let bylo postaveno nové sídliště, pro zaměstnance nedalekých dolů a elektrárny a byla postavena nová škola. Nová škola byla postavena naproti škole staré, na místě městského parku.

S rozdělením škol dochází i k rozdělení dětí, učitelského sboru a filozofii samotného vzdělávání.

I. ZDŠ si pod vedením pragmatického dlouholetého ředitele Čestmíra Majera zachovávala kontinuitu vzdělávání, věnovala se praktické přípravě žáků na dospělost. Ředitel školy si s lidmi jako Zdeněk Tomeš za zády, dokázal ledacos dovolit a žákům a učitelům po uvolnění nejtvrdší normalizace mnoho věcí tolerovat, což se projevilo na přelomu let 1989/1990, kdy chtěl pedagogický sbor zachovat současné vedení školy.²³⁰

II. ZDŠ pod vedením Vlasty Čtvrtečkové vstoupila do města plná očekávání a nadějí. Škola řešila zpočátku jiné problémy, dané jinou skladbou dětí z nového sídliště. Než

---

²³⁰ Vzpomínky učitelů Evy Fréharové a Olgy a Zdeňka Tomešových ze dne 29. srpna 2019. Osobní archiv autora.

došlo ke stabilizaci dopadla na školu tvrdá normalizace, ředitelka byla odvolána a nový ředitel Jaroslav Pergler se svým zástupcem ředitele Jiřím Černým posouvali školu k politické angažovanosti. Po smrti Jaroslava Perglera se ředitelkou stala jeho manželka Pavla, na kterou pamětníci vzpomínají, že byla „celkově schopnější a charakterově solidnější“.²³¹ Ač se kronika té doby chlubí úspěchy při zavádění nové koncepce při vyučování, tak lze pozorovat nedostatek kvalifikovaných učitelů ve škole. Tento nedostatek se prohlubuje v osmdesátých letech, kdy školu vede Jiří Černý. Ve škole v té době musí pomáhat učitelé z I. ZŠ a rodiče mnohých dětí, kteří administrativně spadají pod II. ZŠ se snaží dostat své děti na I. ZŠ.

Lidová škola umění se svým dechovým orchestrem byl místní fenomén, který se od vzniku zúčastňoval mnohých kulturních akcí a soutěží. Spolu s kynšperskými mažoretkami si škola, pod vedením Václava Nikla, vybudovala velmi dobré jméno nejen v regionální kultuře, ale i na celostátní úrovni.

Zvláštní škola ležela na okraji zájmu města a informace z její kroniky svědčí o obrovském nasazení jejích učitelů, kteří se snažili mnohdy nahradit rodičovskou péčí dětem ze znevýhodněných rodin.

Ve městě bylo ještě střední odborné učiliště, kterému se ve městě neřeklo jinak než „truhlářská škola“. Díky dlouholeté historii truhlářského řemesla ve městě byla v roce 1873 založena odborná truhlářská škola, která byla po druhé světové válce postupně rozšiřována o další učební obory. Tak vznikla Střední odborná škola, která však byla sloučena v roce 2008 se Střední živnostenskou školou v Sokolově a učňovské školství ve městě zaniklo. O kynšperském SOU jsem nepsal, protože v době psaní práce nebyly kroniky k dispozici. Odpovědi z archivů nástupnické školy, městského úřadu a základní školy byly negativní, v okresním archivu je k dispozici pouze kronika BSP.

Nejvíce materiálu se mi povedlo nashromáždit z 50. až 70. let minulého století, ale je natolik poplatný době vzniku, že jsem se pokusil zbavit ho nánosu ideologie na holá fakta. Konec 70. a v 80. letech již školní kroniky až na kroniku I. ZŠ stagnují.

V osmdesátých letech jsem byl žákem jedné z kynšperských základních škol. Tehdy jsem nerozuměl vztahům a rozdílům mezi jednotlivými školami, jejich učiteli a žáky.

---

²³¹ Vzpomínky učitelů Evy Fréharové a Olgy a Zdeňka Tomešových ze dne 29. srpna 2019. Osobní archiv autora.

Teprve díky této práci jsem si uvědomil, v čem museli naši učitelé žít, aby nám dali vzdělání.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

BARTOŠOVÁ, Jana, Jan ŠIMEK a Magdaléna ŠUSTOVÁ. *Od školdozorce k inspektorovi: historie školní inspekce*. Praha: Česká školní inspekce ve spolupráci s Národním pedagogickým muzeem a knihovnou J.A. Komenského, 2019. ISBN 978-80-86935-46-1.

Bružeňák, Vladimír a Jaroslav Jiskra. *Historie Sokolovska*. Královské Poříčí: Mikroregion Sokolov – východ, 2010. ISBN 978-80-254-9445-5.

Cigánek, Radim. *Politický zápas o jednotnou státní školu 1945-1949*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1611-7.

Dějiny země Koruny české. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Paseka, 1993. ISBN 80-85192-59-4.

Doskočil, Karel. *Berní rula: Popis Čech roku 1654*. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství v Praze, 1953. ISBN neuvedeno.

Döyscher, Rudolf. *Königsberg a. d. Eger: Geschichte, Menschen und Schicksal dieser deutschen Stadt und der umliegenden Orte im Sudetenland*. Moosburg a. d. Isar: Heimatsbund Königsberg a.d.Eger, 1975. ISBN neuvedeno.

Hledíková, Zdeňka, Jan Janák a Jan Dobeš. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. [1. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-710-6709-1.

Korb, František. Školství v Kynšperku nad Ohří. *Karlovarsko: Vlastivědný sborník*. Karlovy Vary, 1958, s. 85-92.

Kováříček, Václav a Iva Kovářičková. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1989.

Kundmachung. In: Königsberg a.d.Eger: Bürgermeisteramt, 1945.

Lhotka, Karel. *Volnočasové aktivity v kynšperku nad ohří v letech 1900–1945*. České Budějovice, 2017. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita, Teologická fakulta. Vedoucí práce prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Machačová, Michaela. *Česká škola v roce 1945*. Praha, 2017. Dostupné také z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/134071/>. Diplomová práce. Karlova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D.

Pedagogická revue: Orgán výzkumného ústavu J.A.Komenského. 1946-1947. Praha, 1947.

Vlasák, Vladimír a Eva Vlasáková. *Dějiny města Kynšperku nad Ohří*. Praha: Maroli, 2002. ISBN 80-86453-11-1.

Základní školství v ČR: Retrospektiva let 1780-1989. 1. Praha: Český statistický úřad, 1991.

740 let města Kynšperka nad Ohří. 1. Kynšperk nad Ohří: Městský národní výbor v Kynšperku nad Ohří, 1972. ISBN neuvedeno.

Prameny

SOkA Sokolov, fond Městský národní výbor Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/,
EL NAD 870, *Kronika města 1958-1978*.

SOkA Sokolov, fond Městský národní výbor Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/,
EL NAD 870, *Kronika města 1979-1989*.

SOkA Sokolov, fond Obecná a měšťanská (národní a střední) škola Kynšperk
nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1224, *Kronika školy 1946-1953*.

SOkA Sokolov, fond Základní škola Kynšperk nad Ohří, Komenského ulice
/nezpracováno/, EL NAD 1225, *Kronika školy 1945-1964*.

SOkA Sokolov, fond Zvláštní škola Kynšperk nad Ohří, /nezpracováno/, EL NAD 1435,
Kronika školy 1954-1974.

Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1964-1976*.
Kynšperk nad Ohří.

Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: I. ZDŠ 1976-1995*.
Kynšperk nad Ohří.

Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: II. ZDŠ 1964-1974*.
Kynšperk nad Ohří.

Základní škola Kynšperk nad Ohří, živý archiv školy. *Školní kronika: II. ZDŠ 1974-2005*.
Kynšperk nad Ohří.

Základní umělecká škola, živý archiv školy. *Školní kronika: Lidová škola umění 1972-
1990*. Kynšperk nad Ohří.

Rozhovory s pamětníky

Vzpomínky učitelů Evy Fréharové a Olgy a Zdeňka Tomešových ze dne 29. srpna 2019.
Osobní archiv autora.

Elektronické zdroje

130/1945 Sb.: Dekret presidenta republiky o státní péči osvětové [online]. 1945 [cit. 2020-06-28]. Dostupné z: <https://www.epi.sk/zzcr/1945-130/znenie-19451120>

132/1945 Sb. Dekret presidenta republiky o vzdělání učitelstva | Súvislosti. *Ekonomické právne informácie* [online]. Copyright © S [cit. 23.02.2020]. Dostupné z: <https://www.epi.sk/zzcr/1945-132/znenie-19451120/suvislosti>.

170/1946 Sb.: *Vládní nařízení, kterým se vydává statut pedagogických fakult a určuje studijní doba učitelů*. In: Praha, 1946, ročník 1946.

[https://de.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Fischer_\(Sprachwissenschaftler\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Fischer_(Sprachwissenschaftler)). In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 9. 2. 2020 [cit. 2020-02-27]. Dostupné z: [https://de.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Fischer_\(Sprachwissenschaftler\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Fischer_(Sprachwissenschaftler)).

Kronika školní: Česká škola v Kynšperku n/O. Dostupné také z: <http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-so/00424-skola-kynsperk-nad-ohri-1923-1938?language=cs>

Lánská akce. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 4. 8. 2016 [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/L%C3%A1nsk%C3%A1_akce

Ortsgruppenleiter. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 15. března 2018 [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Ortsgruppenleiter>.

Zákon č. 31/1953 Sb.: Zákon o školské soustavě a vzdělávání učitelů (školský zákon). *Zákony pro lidi* [online]. 1953 [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1953-31>

Seznam zkratek

BSP Brigáda socialistické práce

CVS Celodenní vzdělávací systém

ČCK Československý červený kříž

ČSLA Československá lidová armáda

ČSM Československý svaz mládeže

EL NAD Evidenční list národního dědictví

KV KSČ Krajský výbor KSČ

KSČ Komunistická strana Československa

LM Lidové milice

LŠU Lidová škola umění

MDPM Městský dům pionýrů a mládeže

MěNV Městský národní výbor

MNV Místní národní výbor

MV KSČ Městský výbor KSČ

OF Občanské fórum

OPMH Okresní podnik místního hospodářství

OŠK ONV Okresní školní komise ONV

ONV Okresní národní výbor

OV ČSTV Okresní výbor Československého svazu tělesné výchovy

PO Pionýrská organizace

ROH Revoluční odborové hnutí

SOkA Státní okresní archiv

SOU Střední odborné učiliště

SRN Spolková republika Německo

SSM Socialistický svaz mládeže

TGM Tomáš Garrigue Masaryk

ÚV KSČ Ústřední výbor KSČ

VB Veřejná bezpečnost

ZDŠ Základní devítiletá škola

ZO KSČ Základní organizace KSČ

ZŠ Základní škola

ZV ROH Závodní výbor ROH

Abstrakt

Lhotka, K. Bc. Dějiny vzdělávání v Kynšperku nad Ohří v letech 1945-1989. České Budějovice 2020. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Klíčová slova: dějiny Kynšperka nad Ohří, dějiny školství, měšťanská škola, obecná škola, národní škola, osmiletka, zvláštní škola, lidová škola umění, základní škola, učitelé, žáci

Diplomová práce se zabývá dějinami vzdělávání v Kynšperku nad Ohří v letech 1945-1989. První kapitola popisuje české vzdělávání po roce 1945. Druhá kapitola popisuje město Kynšperk nad Ohří v historickém kontextu. Třetí kapitola stručně nastiňuje vývoj kynšperského vzdělávání před rokem 1945. Čtvrtá kapitola se věnuje kynšperskému vzdělávání v letech 1945-1989. Práce se také zaměřuje na dopad politických a historických událostí na vzdělávání ve městě.

Abstract

Lhotka, K. Bc. History of education in Kynšperk nad Ohří in the years 1945-1989. České Budějovice 2020. Diploma thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Theological Sciences. Thesis supervisor doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Keywords: history of Kynšperk nad Ohří, history of education, burgher school, primary school, national school, eight-year school, special school, folk school of art, primary school, teachers, pupils

The diploma thesis deals with the history of education in Kynšperk nad Ohří in the years 1945-1989. The first chapter describes Czech education after 1945. The second chapter describes the town of Kynšperk nad Ohří in historical context. The third chapter briefly outlines the development of Kynšper education before 1945. The fourth chapter deals with Kynšper education between 1945-1989. The work also focuses on the impact of political and historical events on education in the city.